

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____
Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de hotărîre a Parlamentului privind
aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție
pentru anii 2017-2020**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de hotărîre a Parlamentului privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020.

Prim-ministru

PAVEL FILIP

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție
pentru anii 2017-2020**

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art.1. – Se aprobă:

Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020, cuprinsă în anexa nr.1;

Planurile de acțiuni pentru pilonii Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020, cuprinse în anexa nr.2;

Grila de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020, cuprinsă în anexa nr.3.

Art.2. – Implementarea se va efectua din contul și în limitele bugetului aprobat al autorităților și al instituțiilor implicate, precum și din alte surse neinterzise de legislație.

Art.3. – La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, se abrogă Hotărârea Parlamentului nr.154 din 21 iulie 2011 pentru aprobarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2016 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.166–169, art.483), cu modificările și completările ulterioare.

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE ȘI ANTICORUPȚIE PENTRU ANII 2017–2020

Capitolul I. DESCRIEREA SITUAȚIEI

Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.112 din 2 iulie 2014, prevede necesitatea întreprinderii unor reforme interne importante, asigurarea eficacității în lupta împotriva corupției, îndeosebi în vederea îmbunătățirii cooperării internaționale privind combaterea corupției, precum și a asigurării unei puneri în aplicare eficace a instrumentelor juridice internaționale relevante, cum ar fi Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției din 2003 (art.4 lit.e) din Acord). Articolul 16 al tratatului enunțat stabilește că Părțile vor coopera în prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale, în special în partea ce ține de corupția activă și cea pasivă, atât în sectorul privat, cât și în cel public, inclusiv abuzul de funcții și traficul de influență.

Foaia de parcurs¹ asumată de autoritățile Republicii Moldova în anul 2016 în vederea depășirii restanțelor înregistrate în implementarea Acordului de Asociere fixat printre angajamentele asumate: *”Consolidarea stabilității, independenței și eficacității instituțiilor ce garantează principiile democrației și statului de drept prin [...] combaterea corupției.”*

Una din prioritățile Strategiei naționale de dezvoltare ”Moldova 2020”: 8 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei, aprobată prin Legea nr. 166 din 11.07.2012, este *”sporirea calității și eficienței actului de justiție și de combatere a corupției în vederea asigurării accesului echitabil la bunurile publice pentru toți cetățenii.”*

Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018 și-a propus ca obiectiv principal creșterea bunăstării, siguranței și calității vieții cetățenilor, care urmează a fi atins inclusiv prin eradicarea corupției și garantarea supremației legii. Combaterea corupției este una din prioritățile fundamentale ale programului de guvernare care prevede un spectru de măsuri complexe și bine centrate pe următoarele domenii vulnerabile: politici anticorupție, independența și eficiența instituțiilor; combaterea corupției politice, consolidarea practicilor de transparență a raportării financiare a partidelor, combaterea corupției în organele de drept și justiție, combaterea îmbogățirii ilicite și confiscarea produselor infracțiunilor de corupție și conexe, combaterea fraudării utilizării fondurilor externe, controlul averilor, intereselor personale și al conflictelor de interese; integritatea instituțională și servicii publice pe platforme electronice. Una din măsurile stabilite în Programul de activitate al Guvernului 2016-2018 prevede necesitatea evaluării Strategiei Naționale Anticorupție (în continuare – SNA) pe anii 2011-2015, extinderea calendarului de implementare a acesteia cu un an și adoptarea noii Strategii anticorupție pentru următoarea perioadă.

Evaluarea preliminară a implementării SNA pentru anii 2011-2015², realizată de experți independenți din societatea civilă, a estimat nivelul de realizare și impactul acțiunilor anticorupție și a recomandat o nouă abordare pentru următorul document de politici în acest domeniu. Progresul implementării SNA 2011-2015 a fost calificat drept satisfăcător, majoritatea acțiunilor fiind raportate ca executate. S-a constatat un nivel înalt de executare a

¹ http://www.gov.md/sites/default/files/foaie_de_parcur_s_privind_agenda_de_reforme_prioritare_.pdf

² http://cna.md/sites/default/files/sna_rapoarte/evaluarea_preliminara_sna_2011-2015_03.2016_0.doc

acțiunilor de cercetare, instituționale și acțiunilor de educare și comunicare publică. Domenii în care au fost înregistrate progrese sînt:

- uniformizarea practicii judiciare și reducerea semnificativă a aplicării discreționare a legii penale în vederea ușurării situației persoanelor condamnate pentru corupție (a fost exclusă practica atragerii la răspundere contravențională în locul răspunderii penale, a fost exclusă practica încadrării faptului încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției de către inculpați ca circumstanțe atenuante și excepționale;
- implementarea sistemului național de raportare telefonică a cazurilor de corupție;
- consolidarea activităților de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul instituțiilor publice;
- consolidarea cadrului normativ în domeniul achizițiilor publice;
- consolidarea cadrului normativ în domeniul asigurării transparenței finanțării partidelor politice, în conformitate cu recomandările Consiliului Europei;
- extinderea aplicării sistemelor și a platformelor electronice în cadrul proceselor operaționale ale unui șir de instituții (Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor în cadrul sistemului judecătoresc, sistemul de vămire electronică în cadrul Serviciului vamal, sistemul automatizat de supraveghere a circulației rutiere în cadrul Inspectoratului național de patrulare etc.);
- monitorizarea mai strictă a proceselor în cadrul sistemului educațional (supravegherea video a examenelor de bacalaureat);
- sporirea rigorilor de integritate și îmbunătățirea garanțiilor pentru autoritățile antrenate în procese anticorupție (ofițerii Centrului Național Anticorupție, procurorii din cadrul Procuraturii Anticorupție și judecătorii);
- sporirea transparenței activității autorităților publice centrale (APC) și autorităților publice locale (APL), a organelor de drept și a sistemului judecătoresc.

În același timp, evaluarea SNA 2011-2015 a stabilit că nu toți indicatorii de performanță ale obiectivelor generale și ale scopului SNA au fost atinși. În timp ce anumiți indicatori s-au îmbunătățit, alții au fluctuat, revenind la nivelul indicatorilor de la începutul perioadei de implementare a Strategiei.

Astfel, indicatorii de performanță ai obiectivului general al SNA 2011-2015 de „transformare a corupției din activitate avantajoasă și puțin riscantă în activitate dezavantajoasă și foarte riscantă” au evoluat contradictoriu: Indicatorul Mondial de Guvernare (IMG) ”Controlul asupra corupției” este în declin³, pe cînd IMG ”Calitatea regulatorie” a înregistrat o ușoară ameliorare⁴. Indicatorii de performanță ai celui de-al doilea obiectiv general de „contribuire la crearea climatului de ”zero toleranță” față de corupție” au involuat sau au valori incerte, din cauza schimbării metodologiilor de calculare și/sau de abandonare a urmării evoluțiilor de către sursă. Astfel, Barometrul Global al Corupției al Transparency International a stabilit creșterea ponderii persoanelor care au dat mită, cel puțin în unul din domeniile cuprinse în cercetare: poliția, justiția, ocrotirea sănătății, educația, documentarea populației, oferirea indemnizațiilor de șomaj, alte servicii sociale⁵, pe cînd ponderea persoanelor din mediul gospodăriilor casnice și cel de afaceri disponibile să ofere mită, deși nu a mai fost urmărit de Transparency International-Moldova (în continuare – TI-Moldova) de o manieră comparabilă după anul 2010, a înregistrat, la fel valori contradictorii:

³ În pofida ameliorării din anii 2011 și 2012, în anii următori 2013-2015 IMG ”Controlul asupra corupției” scade cu 0,25, atingând cote chiar mai mici decît cele existente la momentul lansării SNA: de la -0,63 în 2011 la -0,88 în 2015.

⁴ IMG ”Calitatea regulatorie” s-a îmbunătățit ușor cu 0,03 de la -0,08 în 2011 la -0,05 în 2015.

⁵ Conform Barometrului Global al Corupției pentru anul 2009, ponderea persoanele chestionate din Republica Moldova care au oferit mită a fost de 29%, pe cînd în anul 2015 – de 42%.

pe cînd ponderea persoanelor din gospodăriile casnice dispuse să dea mită a crescut ușor, cea a oamenilor de afaceri sa redus considerabil⁶.

De asemenea, indicatorii realizării scopului SNA 2011-2015, extinse pentru anul 2016, au înregistrat valori și evoluții contradictorii: Indicele de Percepere a Corupției (în continuare - IPC) calculat de Transparency International s-a îmbunătățit nesemnificativ în anul 2016 în comparație cu anul 2011⁷, Volumul total estimat al mitei oferite de gospodăriile casnice și oamenii de afaceri calculat de Transparency International-Moldova s-a ameliorat, dar nu la nivelul scontat⁸ de Strategie, Indexul Global al Libertății Economice estimat de Heritage Foundation la fel s-a îmbunătățit, dar tot nu la nivelul planificat⁹. Stabilirea progresului în implementarea SNA 2011-2015 prin prisma indicatorilor de performanță ai atingerii obiectivelor generale și scopului, utilizînd doar surse externe, metodologiile și periodicitatea de calculare a cărora variază pe parcursul implementării a suscitat mai multe dificultăți.

Evaluarea SNA 2011-2015 a conturat necesitatea unei arhitecturi mai suple pentru noua Strategie anticorupție, sugerînd structura bazată pe pilonii de integritate din evaluarea "Sistemul național de integritate"¹⁰, realizată de TI-Moldova, respectiv, obiectivele noului document de politici trebuie formulate de o manieră mai concentrată și care să țintească domeniile vulnerabile față de corupție. De asemenea, noul document de politici ar trebui să urmărească progresele realizate în baza unui sondaj realizat periodic și după o metodologie fixă pe tot parcursul implementării acestuia, iar ca surse de verificare să fie utilizați indicatorii externi.

O problemă constantă raportată de actorii interni și partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova este concentrarea eforturilor de reformă și politicilor doar pe acțiuni de modificări legislative și restructurări instituționale, fiind omisă cel mai frecvent componenta de punere în aplicare efectivă a modificărilor legislative și instituționale. Noul document de politici anticorupție urmează să elimine aceste deficiențe și să se concentreze pe aplicarea cadrului legal și instituțional în domeniu.

Este important ca noul document de politici anticorupție să fie interconectat cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)¹¹, adoptate de statele membre ale Organizației Națiunilor Unite (în continuare – ONU) la New York în cadrul Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă din 25 septembrie 2015. Obiectivele au fost incluse în Agenda de Dezvoltare Durabilă – 2030 și au fost stabilite pentru a elimina sărăcia, pentru a lupta cu inegalitatea și in justiția până în anul 2030. Din perspectiva noului document anticorupție pentru Republica Moldova este important Obiectivul 16 al Agendei de dezvoltare durabilă – 2030 care urmărește „*promovarea societăților pașnice și incluzive pentru dezvoltare durabilă*,

⁶ Disponibilitatea de a oferi mită în rîndul persoanelor din gospodăriile casnice a crescut de la 64,3% în 2008 la 67,6% (+3,3%) în 2015, pe cînd a oamenilor de afaceri a scăzut de la 76,5% în 2008 la 64,3% în 2015 (-12,2%).

⁷ În anul 2010 valoarea IPC a fost de 2,9. În anul 2014 metodologia de calculare a IPC a fost modificată în anul 2014, astfel încît acesta nu se mai estimează pe o scară de la 0 la 10, ci de la 1 la 100. Astfel, în anul 2015 IPC a fost estimat la nivelul 33, iar în anul 2016 – la nivelul de 30 pentru Republica Moldova.

⁸ Volumul total estimat al mitei, ținînd seama de rata inflației, a scăzut cu 15,9% din anul 2008-2009 pînă în anul 2015. Nivelul planificat de descreștere a acestui indicator a fost însă de 36,2%.

⁹ Indexul Global al Libertății Economice s-a îmbunătățit cu 2% în perioada 2011-2015, deși a fost planificată o îmbunătățire de 6,3%. Astfel, acest indice a fost de 55,7% în anul 2011, iar în anul 2015 – de 57,7%.

¹⁰ <http://transparency.md/ro/cefacem/publicatii/141-sni-2014>

¹¹ Obiectivele de dezvoltare durabilă au fost lansate în premieră la Conferința Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă (Rio+20), în 2012. ODD înlocuiesc cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) cuprinse în textul Declarației Mileniului adoptată în septembrie 2000 la ONU. Majoritatea statelor lumii se reuniau în 2000 în jurul unui angajament de a reduce sărăcia globală și a salva milioane de vieți. Declarația Mileniului a constituit în perioada 2000-2015 unica agendă globală în domeniul dezvoltării asupra căreia a existat un acord la cel mai înalt nivel și care includea ținte precise.

asigurarea accesului la justiție pentru toți și crearea instituțiilor eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.” În special trebuie luate în considerare țintele specifice relevante ale acestui obiectiv:

16.4. [...] reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare [...], consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate [...];

16.5. reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale;

16.6. dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile;

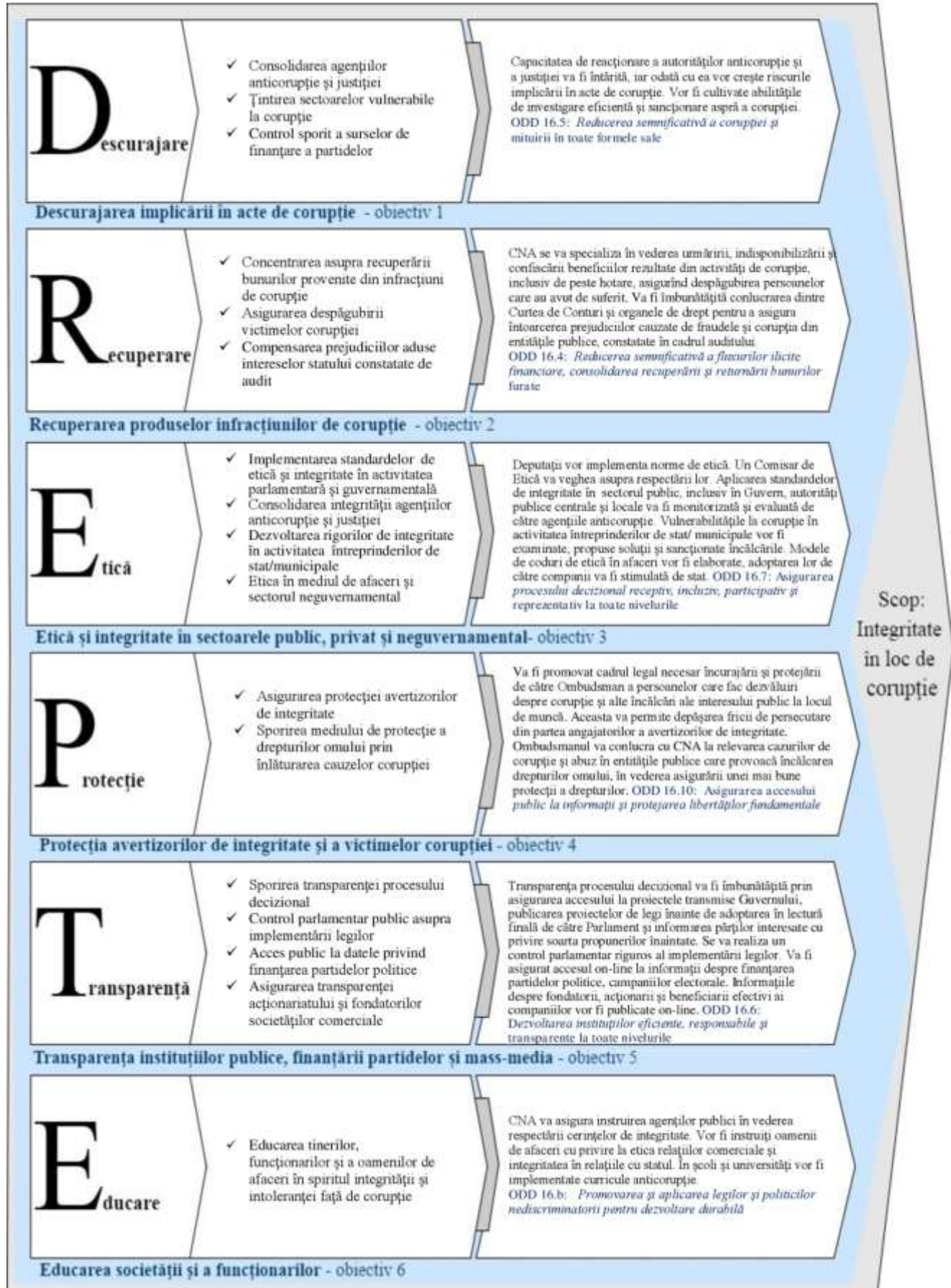
16.7. asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile;

16.10. asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale [...] și

16.b. promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă.

Capitolul II. SCOPUL, OBIECTIVELE GENERALE ȘI SPECIFICE

Scopul, obiectivele generale și specifice ale Strategiei sînt:

Scop:
Integritate
în loc de
corupție

Capitolul III.

PILONII DE INTEGRITATE: DEFINIREA PROBLEMELOR, MĂSURI PENTRU ATINGEREA OBIECTIVELOR, COSTURI, IMPACT ȘI INDICATORI

Sistemul Național de Integritate (în continuare – SNI) se sprijină pe instituții-piloni și sectoare ce se ridică de pe temelia societății. Disfuncționalitățile instituțiilor și sectoarelor compromit SNI și statul de drept în general, afectând bunăstarea socială. Actuala Strategie a fost dezvoltată pornind de la evaluarea SNI¹², fiind construită pe următorii piloni de integritate:

- I. Parlamentul
- II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală
- III. Justiția și agențiile anticorupție
- IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice
- V. Curtea de Conturi
- VI. Avocatul Poporului
- VII. Sectorul privat
- VIII. Societatea civilă și mass-media

Pentru primii șapte piloni ai Strategiei sînt descrise problemele, țintele specifice ale obiectivului 16 de dezvoltare durabilă ale ONU relevante pilonului, obiectivele pilonilor, indicatorii de impact, prioritățile pentru depășirea problemelor, rezultatele scontate, indicatorii de rezultat și evaluarea costurilor implementării priorităților fiecărui dintre acești piloni. Societatea civilă și mass-media (pilonul VIII) au un rol important în sistemul național de integritate ce poate contribui la implementarea eficientă a Strategiei prin monitorizare independentă și imparțială, dar și prin informarea echidistantă a societății despre deficiențele din sistem.

Acțiunile prin care urmează a fi implementate prioritățile pilonilor I-VII sunt incluse în Planul de acțiuni pentru perioada 2017-2020, fiind axate preponderent pe implementarea legilor adoptate pînă în anul 2017, decît pe adoptarea noilor legi.

Pilonul I. Parlamentul

Descrierea problemei: În primăvara anului 2016¹³ Barometrul Opiniei Publice (în continuare – BOP) a indicat o scădere dramatică a încrederii în instituția Parlamentului de pînă la 7% în comparație cu 41% în toamna anului 2009. Dezvăluirile din ultimii ani făcute de deputați și de jurnaliștii de investigație vorbesc despre existența influențelor clientelare în activitatea Parlamentului.

Deși cad sub incidența reglementărilor generale de integritate, normele de etică și conduită profesională a deputaților nu au fost deocamdată adoptate și implementate în cadrul legislativului. Potrivit celui mai recent Raport de Evaluare al Grupul de State al Consiliului Europei împotriva Corupției (în continuare – GRECO) a Republicii Moldova din 1 iulie 2016, se recomandă adoptarea și implementarea unui cod de conduită pentru membrii Parlamentului¹⁴.

¹² În anul 2015 Sistemul Național de Integritate al Republicii Moldova a fost supus unei evaluări fundamentale de către Transparency International Moldova, în conformitate cu o metodologie internațional aplicată în peste 100 de țări.

¹³ http://ipp.md/public/files/Barometru/BOP_04.2016_anexa.pdf

¹⁴ Raportul de evaluare GRECO, Runda IV de evaluare - Recomandarea II: (i) Adoptarea unui cod de conduită pentru membrii Parlamentului, asigurând accesul facilitat al publicului la noul cod; (ii) stabilirea unui mecanism adecvat în cadrul Parlamentului, atât pentru a promova codul, cît și pentru a sensibiliza membrii săi cu privire la standardele care se așteaptă de la ei, dar și pentru a pune în aplicare standardele acolo unde este necesar.

Pe lângă atribuția de reglementare, Parlamentul dispune de un alt rol esențial pentru procesele anticorupție: controlul parlamentar asupra implementării legilor și a funcționării instituțiilor independente și regulatorii, rol pe care deocamdată l-a realizat insuficient Parlamentul de toate legislaturile. Totodată, măsurările BOP de-a lungul anilor indică și faptul că populația consideră necesară îmbunătățirea mecanismului de funcționare a legilor pentru a ameliora situația social-economică.

Activitatea parlamentară propriu-zisă tot mai des este supusă criticilor din cauza lipsei transparenței procesului legislativ între prima și a doua lectură, nefiind disponibile public variantele modificate ale proiectelor de legi urmare a amendamentelor depuse de către deputați înainte de adoptarea lor în lectură finală. Totodată, GRECO a recomandat să se „*asigure (i) ca proiectele de legi, toate amendamentele și toate documentele de însoțire să fie publicate în timp util și (ii) ca să fie respectat un termen adecvat pentru a permite consultări publice utile și dezbateri parlamentare, inclusiv prin asigurarea aplicării procedurii de urgență doar în împrejurări excepționale și argumentate corespunzător.*”¹⁵

Parlamentul nu are o practică stabilă de comunicare a motivelor de acceptare sau respingere a propunerilor venite din parte societății civile, acestea nefiind incluse de cele mai dese ori în sinteza propunerilor și obiecțiilor înaintate pe marginea proiectului, precum și nefiind publicate pe pagina web a Parlamentului, iar autorii respectivelor propuneri nu cunosc care este soarta propunerilor înaintate și dacă au reușit prin intermediul lor să contribuie la îmbunătățirea calității legilor.

Deși a dezvoltat o practică pozitivă de acceptare a înregistrării inițiativelor deputaților doar dacă sunt însoțite de rapoartele de expertiză anticorupție, Parlamentul acceptă înregistrarea inițiativelor venite din partea altor autori (spre exemplu Guvernul) și fără ca acestea să fie însoțite de o asemenea expertiză. Propunerile din rapoartele de expertiză anticorupție nu sunt întotdeauna incluse și publicate în sinteza ce însoțește proiectul.

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile (16.6);
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile (16.7);
- Promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă (16.b).

Obiectivul pilonului I: Asigurarea conduitei etice a deputaților, valorificarea rolului anticorupție a Parlamentului, sporirea transparenței procesului legislativ și a activității parlamentarilor

Indicatori de impact:

- Încrederea în Parlament îmbunătățită considerabil;
- Percepția privind corupția legislativului diminuată;
- Eficiența controlului parlamentar sporită;
- Calitatea reglementărilor îmbunătățită.

Prioritățile Pilonului I:

Rezultate scontate:

Indicatori de rezultat:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c9b1>

^a

¹⁵ Raportul de evaluare GRECO, Runda IV de evaluare - Recomandarea I.

<p>I.1 Promovarea eticii deputaților</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Încălcarea regulilor de etică și conduită de către deputați sancționată 	<ul style="list-style-type: none"> • Anchete de serviciu și rapoarte ale structurii/responsabilului pentru etică desfășurate; • Sancțiuni aplicate
<p>I.2 Consolidarea controlului parlamentar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicarea legilor și funcționarea instituțiilor publice supuse controlului parlamentar eficientizată 	<ul style="list-style-type: none"> • Legile supuse controlului parlamentar; • Instituțiile publice supuse controlului parlamentar.
<p>I.3 Transparența procesului legislativ și expertiza anticorupție</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Transparența procesului legislativ la toate etapele asigurată • Monitorizarea publică a activității Parlamentului facilitată • Riscurile de corupție identificate în proiectele de legi excluse/diminuate 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorizarea societății civile asupra activității Parlamentului constată îmbunătățiri • Legile care prezintă riscuri de corupție neadoptate sau adoptate după înlăturarea riscurilor

Pilonul II: Guvernul, sectorul public și administrația publică locală

Descrierea problemei: În primăvara anului 2016¹⁶ BOP a indicat o scădere dramatică a încrederii și în instituția Guvernului de pînă la 7% în comparație cu 44% în toamna anului 2009. Ultimii ani au fost marcați de o instabilitate politică pronunțată și schimbări frecvente ale executivului. Pe fundalul mediatizării implicării exponenților Guvernului în fraudă din sectorul financiar bancar din perioada anilor 2013-2014, societatea civilă a insistat asupra semnării angajamentelor de integritate din partea noilor membri ai cabinetului de miniștri și supunerea acestora verificării candidaților, iar ulterior – a titularilor funcțiilor publice din partea serviciilor speciale.

Spre deosebire de Parlament, în Guvern nu este implementat un sistem de evidență și transparență a proiectelor de acte normative transmise Guvernului spre adoptare, acestea fiind plasate pe pagina web a executivului doar în zilele cînd au loc ședințele Guvernului, la care acestea sunt adoptate. Adoptarea proiectelor de acte normative de către Guvern care nu au fost supuse expertizei anticorupție obligatorii este tolerată. Astfel, între 2009 și 2015 între 70% și 30% din proiectele de acte normative au fost promovate în Guvern eludînd expertiza anticorupție. Mai mult ca atît, nu toate autoritățile publice din cadrul Guvernului introduc obiecțiile expertizei anticorupție în sinteză.

La fel, în ultimii ani investigațiile jurnalistice au scos la iveală mai multe situații în care membrii Guvernului, aleșii locali și alți agenți publici își avansau interesele personale prin intermediul activităților profesionale în detrimentul interesului public, sfîdînd legislația în diverse modalități. Cu toate acestea, nici dezvăluirile mediatice, nici actele de constatare ale Comisiei Naționale de Integritate, nici statutul de învinuit sau inculpat în dosarele de corupție ale Centrului Național Anticorupție (în continuare – CNA) sau ale procuraturii, și nici chiar sentințele de condamnare în privința lor nu au dus de cele mai dese ori la suspendarea din funcțiile ocupate sau la concediere. Decidenții din sectorul public care se fac vinovați de condamnarea Republicii Moldova la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului nu sunt somați să repare prejudiciul cauzat statului. În asemenea condiții, societatea recepționează

¹⁶http://ipp.md/public/files/Barometru/BOP_04.2016_anexa.pdf

mesajul clar de tolerare a lipsei de integritate a exponenților administrației publice, considerându-i imuni de orice răspundere.

Sectorul public în întregime este măcinat de corupția sistemică. Cauzele acestei stări de fapt sunt: slăbirii legăturii dintre instituțiile statului și cetățeni; controlul politic asupra politicii de cadre în sectorul public; încălcarea legislației privind achizițiile publice; deturnarea scopului parteneriatelor public-privat; tolerarea lipsei de integritate a reprezentanților instituțiilor publice; impunitatea agenților publici.

Domeniile sectorului public vulnerabile la corupție, fie din cauza contactului mare cu populația, fie din cauza gestionării intereselor economice considerabile sunt: poliția, vama, fiscul, educație, sănătate, drumuri, subvenționarea în agricultură, mediul ambiant, achiziții publice, administrarea și privatizarea proprietății publice, administrația publică locală, transparența și managementul asistenței externe. Disfuncționalitățile acestor domenii sunt semnalate în majoritatea evaluărilor naționale și internaționale, fiind atestate conflicte de interese, favoritism, corupție, transparență redusă, utilizarea resurselor în interes politic și/sau privat, devalizarea întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală, limitarea concurenței în domeniile de activitate a întreprinderilor de stat sau cu participarea statului etc. Nu există abordări speciale consacrate problemelor specifice de corupție din domeniile vulnerabile sau, chiar dacă există, deseori aceste abordări au un caracter fragmentar și nu sunt interconectate cu documentele strategice anticorupție sau cu problemele reale ale sectorului.

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile (16.6);
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile (16.7);
- Promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă (16.b).

Obiectivul pilonului II: Dezvoltarea integrității, responsabilității, transparenței și rezistenței la riscurile de corupție ale agenților publici, membrilor Guvernului și ale aleșilor locali

Indicatori de impact:

- Încrederea în Guvern îmbunătățită considerabil;
- Încrederea în APC și APL îmbunătățită;
- Percepția privind corupția executivului diminuată semnificativ;
- Abaterile disciplinare ale agenților publici sancționate;
- Transparența decizională și a datelor guvernamentale sporite.

<i>Prioritățile Pilonului II:</i>	<i>Rezultate scontate:</i>	<i>Indicatori de rezultat:</i>
II.1 Promovarea integrității entităților publice	<ul style="list-style-type: none"> • Climatul de integritate instituțională cultivat în cadrul entităților publice • Încălcarea exigențelor de integritate de către agenții publici, inclusiv membrii Guvernului și aleșii locali, sancționată 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările integrității instituționale ale CNA și Serviciului de Informații și Securitate publicate; • Sancțiuni pentru lipsa integrității instituționale constate în evaluările CNA și SIS aplicate

<p>II.2 Abordarea sectorială a corupției</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Corupția în sectoarele polițienesc, vamal, fiscal, mediu, achiziții publice, administrării și deetatării proprietății publice, ocrotirii sănătății și asigurărilor medicale, educației și administrației publice locale redusă 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivelul percepției și/sau experiențelor cetățenilor și a oamenilor de afaceri a corupției în domeniile polițienesc, vamal, fiscal, achiziții publice, administrării și deetatării proprietății publice, ocrotirii sănătății și asigurărilor medicale, educației și administrației publice locale îmbunătățit
<p>II.3 Transparență și responsabilitate și în fața cetățenilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Transparența promovării prin Guvern a proiectelor de acte normative asigurate; • Calitatea serviciilor publice sporită • Riscurile de corupție identificate în proiectele de legi și hotărâri ale Guvernului diminuate 	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectele de acte normative plasate pe pagina web a Guvernului; • Serviciile publice prestate pe platforme electronice; • Acțiunile în regres pentru prejudicierea statului și societății înaintate • Legile și hotărârile de Guvern care prezintă riscuri de corupție neadoptate sau adoptate după înlăturarea riscurilor

Pilonul III: Justiția și agențiile anticorupție

Descrierea problemei: Reforma ambițioasă a justiției începută la finele anului 2011 urmă să asigure consolidarea pe termen lung a independenței, responsabilității, eficienței, imparțialității și transparenței sistemului judecătoresc, precum și profesionalismul și independența procuraturii. Au fost operate schimbări legislative și instituționale. Anterior imuni, judecătorii și procurorii au fost condamnați pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție, cu aplicarea pedepselor privative de libertate cu executare reală. În pofida acestor realizări, sondajele la nivel național și internațional atestă o scădere a încrederii în justiție, aceasta fiind percepută ca fiind printre cele mai corupte în sectorul public. Organele de autoadministrare din sectorul justiției sunt deseori criticate pentru felul în care gestionează problemele de integritate din sistem. Aceste deficiențe agravează percepția de lipsă a profesionalismului și impunității magistraților, trezesc suspiciuni cu privire la înțelegeri corporatiste.

Cît privește rolul judecătorilor în sancționarea condamnaților pentru acte de corupție, studiile atestă că doar a cincea parte din condamnați suportă sancțiuni cu privire reală de libertate, doar jumătate din condamnați sînt privați de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita anumite activități. Lipsa caracterului disuasiv al pedepselor pecuniare pentru infracțiuni de corupție este și ea gravă, în pofida măririi cuantumului lor în anul 2013. Astfel, mărimea amenzilor penale aplicate este mai degrabă invers proporțional valorii mitei solicitate sau primite¹⁷, confiscarea este rareori din cauza lipsei unei specializări în urmărirea bunurilor infracționale în vederea confiscării lor, iar confiscarea extinsă lipsește cu desăvîrșire¹⁸. Mai

¹⁷ Studiile privind dosarele de corupție și rapoartele de activitate ale CNA, publicate pe pagina web www.cna.md.

¹⁸ O posibilă explicație ar putea fi [Hotărârea nr.6 din 16.04.2015 privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală \(confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită\)](#), care a stabilit condiții identice pentru confiscarea extinsă ca și pentru confiscarea specială.

nou, fiecare a patra sentință de condamnare pentru corupție este depersonalizată înainte de a fi plasată pe portalul instanțelor judecătorești, iar o parte nici nu sunt plasate, creînd o percepție că judecătorii încearcă să îi protejeze pe cei corupți de blamul public¹⁹.

Lipsa unei specializări a judecătorilor și/sau a instanțelor în examinarea actelor de corupție, asimilate și conexe corupției nu permite îmbunătățiri rapide a practicii judiciare pe marginea acestor dosare, dosarele de corupție de rezonanță nefiind examinate cu celeritate din cauza încărcăturii instanțelor de drept comun, iar pedepsele aplicate în cazul condamnărilor – rareori pot fi considerate descurajante. Societatea pierde interesul pentru dosarele de corupție de rezonanță examinarea cărora este lentă și dezvoltă percepția impunității figuranților din acele dosare, calificînd acțiunile întreprinse la etapa de urmărire penală drept ”show-uri mediatice” fără finalitate judiciară.

Instanțele judecătorești, procuratura și instituțiile specializate sînt actori-cheie în lupta anticorupție. Pe parcursul ultimilor ani toate agențiile anticorupție au trecut prin reforme instituționale și structurale profunde²⁰, fiindu-le revizuite și redistribuite competențele, schimbate garanțiile de independență, modificate regulile de procedură. Succesul acestor reforme însă va fi apreciat doar prin prisma eficienței controlului administrativ al averilor nejustificate, contracarării îmbogățirii ilicite a exponenților sectorului public, finalității actului de justiție, a recuperării bunurilor obținute din infracțiuni de corupție, inclusiv a celor ascunse peste hotare, precum și prin prisma despăgubirii persoanelor prejudiciate prin actele de corupție.

Conform studiilor recente efectuate de către reprezentanții Centrului Internațional de Recuperarea Activelor de pe lângă Institutul Basel pentru Guvernanta²¹, Republica Moldova urmează să înființeze și consolideze o autoritate responsabilă de promovarea politicii naționale în domeniul investigațiilor financiare paralele (în special pe infracțiunile de corupție și spălare a banilor) în vederea recuperării bunurilor infracționale, de facilitarea urmăririi și indisponibilizării bunurilor infracționale din țară și de peste hotare, astfel încît acestea să poată fi confiscate concomitent cu pronunțarea sentințelor de condamnare. Cercetarea mai constată faptul că Republicii Moldova îi lipsește deocamdată experiența recuperării de peste hotare a oricăror bunuri infracționale.

O problemă semnalată în rapoartele societății civile²² este neacordarea atenției cuvenite despăgubirii persoanelor prejudiciate material și moral prin corupție. Sechestrul este rareori aplicat pe bunurile bănuțului / învinutului / inculpatului de acte de corupție în vederea asigurării recuperării prejudiciului cauzat părții vătămate. Chiar și în cazul unei condamnări, părțile vătămate prin actele de corupție nu își valorifică dreptul de a obține despăgubirea prejudiciilor suportate prin înaintarea acțiunilor civile delictuale împotriva angajatorului persoanei care, la locul de muncă, a săvîrșit acte de corupție pentru care a fost condamnat și

¹⁹ Studiu privind sentințele pe dosarele de corupție pentru perioada 2013-2015.

²⁰ Comisia Națională de Integritate, instituită în anul 2012 a fost reformată în Autoritatea Națională de Integritate în anul 2016 (reformă în derulare, pînă în martie 2017 existînd doar Consiliul de Integritate care urmează să selecteze viitoarea conducere a Autorității), Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției a fost reformat în anul 2012 în Centrul Național Anticorupție care, la rîndul său, a fost de cîteva ori re-subordonat de la Guvern la Parlament și vice-versa, Procuratura Anticorupție creată în anul 2005 a fost reorganizată pe parcursul anului 2016 în cadrul reformei procuraturii. Pachetul de reformă a CNI (ANI) adoptat în 2016, imediat după adoptare și punere în aplicare a fost supus unui șir de critici din partea societății civile și a autorității reformate, fiind depistate mai multe carențe și lacune și în acest context, reforma CNI (ANI) aparent nu este definitivată.

²¹ ”Studiu analitic cu privire la mecanismele de recuperare și confiscare a activelor în Republica Moldova”, Pedro Gomes Pereira, iunie 2016, realizat cu suportul PNUD-Moldova și a Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

²² Studiul CAPC privind gradul de transpunere în legislația națională a Convenției civile a Consiliului Europei privind corupția. Noi soluții și abordări pentru combaterea corupției. <http://capc.md/ro/publications/>

împotriva căruia angajatorul poate înainta ulterior acțiunii în regres, în condițiile legislației civile, ale Convenției civile a Consiliului Europei împotriva corupției și ale Convenției ONU împotriva corupției²³.

Tratarea corupției prin metode represive ferme poate îmbunătăți percepția populației, însă nu poate reduce considerabil fenomenul ca atare. Aplicarea măsurilor educative și de prevenire a corupției este la fel de importantă. În pofida numărului mare de activități de instruire și sensibilizare anticorupție desfășurate de CNA²⁴, în școli și universități nu sînt introduse curricule anticorupție, iar tinerele generații nu sînt educate sistematic în spiritul integrității și a intoleranței față de corupție. Prin expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative CNA a reușit să prevină prejudicierea interesului public în valoare de aproximativ 200 milioane de lei, însă același lucru nu a fost posibil în cazul eludării expertizei în cazul anumitor proiecte, precum și neluarea în considerație a recomandărilor acesteia²⁵. Procesele facilitate de CNA a evaluării riscurilor de corupție în cadrul instituțiilor publice se încununează cu adoptarea de către acestea a planurilor de integritate instituțională, pe care însă instituțiile responsabile sunt pasive să le implementeze sau în general omit, iar în lipsa oricăror mecanisme de responsabilizare aceste eforturi de prevenire a corupției nu produc impactul scontat. Testarea integrității profesionale a agenților publici, pe de altă parte, a produs un impact esențial în perioada 2014-2015, însă mecanismul a fost parțial invalidat de Curtea Constituțională în aprilie 2015. În noiembrie 2016 testarea integrității profesionale, ca parte a procesului de evaluare a integrității instituționale, a fost restabilit, urmare a modificărilor legislative adoptate de Parlament²⁶. Totuși, acest instrument important nu a produs efecte timp de un an și jumătate, din cauza blocajelor menționate.

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare [...], consolidarea recuperării și returnării bunurilor infracționale [...] (16.4);
- Reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale (16.5);
- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile (16.6);
- [...] protejarea libertăților fundamentale, în conformitate cu legislația națională și acordurile internaționale (16.7);
- Promovarea [...] legilor și politicilor nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă (16.b).

Obiectivul pilonului III: Sporirea prestației justiției și agențiilor anticorupție în prevenirea, combaterea și sancționarea faptelor de corupție, îmbunătățirea mecanismului de recuperare a activelor și asigurarea despăgubirii persoanelor prejudiciate de corupție.

Indicatori de impact:

- Încrederea în justiție, procuratură, CNA și Autoritatea Națională de Integritate (ANI) îmbunătățită considerabil;
- Independența și eficiența justiției, procuraturii, CNA și ANI asigurate;
- Percepția privind corupția justiției redusă;

²³ Ratificate de Republica Moldova prin Legea nr. 542-XV din 19.12.2003 și, respectiv, Legea nr. 158 din 06.07.2007

²⁴ Între 2015-2016 CNA a instruit în jur de 60.000 persoane, dintre care jumătate agenți publici, iar cealaltă jumătate – tineri și elevi.

²⁵ Studiul ”Procesul legiferării intereselor: *Qui prodest?* Constatările expertizei anticorupție” realizat de CNA cu susținerea PNUD-Moldova și a Ministerului Afacerilor Externe a Norvegiei au fost evitate prejudicii în valoare de 198.340,946 mii lei urmare a respingerii/retragerii proiectelor expertizate, pe cînd 279.646,139 mii lei aferente proiectelor adoptate în pofida obiectivelor formulate în expertiză nu au fost evitate.

²⁶ Legea nr.102 din 21 iulie 2016, urmare a căreia Legea nr.325 din 23.12.2013 a fost republicată.

- Lipsa corupției și a influențelor improprii din partea executivului asupra justiției.

<i>Prioritățile Pilonului III:</i>	<i>Rezultate scontate:</i>	<i>Indicatori de rezultat:</i>
III.1 Integritatea agențiilor anticorupție și a organelor de drept	<ul style="list-style-type: none"> • Instrumentele de asigurare a integrității justiției și a agențiilor anticorupție consolidate și efectiv aplicate 	<ul style="list-style-type: none"> • Anchete de serviciu, sancțiuni aplicate cu privire la judecători, procurori, angajați CNA și ANI desfășurate
III.2 Eficiența justiției și a agențiilor anticorupție	<ul style="list-style-type: none"> • Funcționarea instituțiilor anticorupție consolidată; • Aplicarea sancțiunilor descurajatoare pentru corupție 	<ul style="list-style-type: none"> • Statistica cu privire la condamnările pentru acte de corupție și asimilate corupției ameliorată
III.3 Consolidarea măsurilor educative și de prevenire a corupției	<ul style="list-style-type: none"> • Standardele de integritate instituțională și profesională cunoscute și aplicate în cadrul entităților publice • Intoleranța față de corupție din partea elevilor și studenților cultivată 	<ul style="list-style-type: none"> • Sesizări de corupere activă și influențe necorespunzătoare depuse de agenții publici • Sesizări în legătură cu manifestările de corupție în școli și universități, inclusiv în timpul examenelor depuse de părinți, elevi și studenți
III.4 Recuperarea bunurilor infracționale	<ul style="list-style-type: none"> • Bunurile infracționale provenite din acte de corupție, asimilate corupției și din alte activități criminale indisponibilizate și confiscate 	<ul style="list-style-type: none"> • Sentințele pe cauze de corupție dispun aplicarea confiscării • Cererile de comisii rogatorii privind indisponibilizarea bunurilor infracționale transmise peste hotare și executate în Moldova
III.5 Despăgubirea victimelor corupției	<ul style="list-style-type: none"> • Prejudiciile suportate de stat și persoane în urma actelor de corupție – reparate 	<ul style="list-style-type: none"> • Statisticile privind repararea benevolă a prejudiciilor cauzate prin acte de corupție și asimilate corupției în creștere • Prejudiciile cauzate prin acte de corupție și asimilate recuperate în baza acțiunilor civile depuse de procurori în interesul statului

Pilonul IV: Comisia Electorală Centrală și partidele politice

Descrierea problemei: Comisia Electorală Centrală (CEC) este o instituție consolidată în domeniul managementului electoral, care, în ultimii ani, prin intermediul Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) a dezvoltat programe eficiente de instruire, a îmbunătățit considerabil

comunicarea publică și transparența în activitate²⁷. În pofida aprecierilor constante pozitive ale OSCE/ODIHR și ale Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte că alegerile se administrează în mod eficient, rezultatele sondajelor publice denotă încrederea redusă a publicului în organizarea unor alegeri libere și corecte²⁸. Principalele critici aduse instituției se referă la vulnerabilitatea CEC față de influențele politice; capacitățile limitate ale funcționarilor electorali din cadrul organelor electorale ierarhic inferioare; lipsa de reacție adecvată la încălcările legislației electorale, în special, în domeniul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale.

Activitatea partidelor politice este un important indiciu al democratizării societății, avînd un rol major atît în constituirea și funcționarea instituțiilor statului, dacă sunt la putere, cît și în promovarea alternativelor de guvernare, dacă sunt în opoziție. În ciuda existenței unui număr important de partide și a alternanței la guvernare, nivelul de încredere a populației în partidele politice este în declin constant²⁹. În 2015, GRECO a încheiat procedura de apreciere a conformității Republicii Moldova pentru runda a treia de evaluare în partea ce ține de transparența finanțării partidelor. Potrivit Addendumului publicat la cel de al doilea Raport de conformitate privind Republica Moldova³⁰, GRECO a stabilit că majoritatea recomandărilor au fost puse în aplicare în mod satisfăcător, referindu-se la necesitatea ca toate încălcările regulilor de finanțare generală a partidelor politice și a campaniilor electorale să fie clar definite și însoțite de sancțiuni eficiente, proporționate și descurajatoare și care ar putea, după caz, să fie aplicate după validarea alegerilor de către Curtea Constituțională. În raportul GRECO s-a mai arătat că pentru aplicarea efectivă a noilor norme este necesar ”*de a dota mecanismul de supraveghere, care este acum concentrat în cadrul Comisiei Electorale Centrale, cu resursele necesare pentru efectuarea unui control substanțial și proactiv al finanțării campaniilor electorale și a partidelor politice în general*”.

Reglementările actuale ale Legii 294/2007 privind partidele politice și ale Codului electoral stabilesc că CEC asigură supravegherea și controlul finanțării partidelor politice și campaniilor electorale, colectează și sistematizează rapoartele semestriale și anuale privind gestiunea financiară a partidelor politice, rapoartele privind auditul partidelor politice și rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale prezentate de concurenții electorali, precum și asigură publicarea pe pagina sa web oficială a acestor informații și rapoarte.

Totodată, CEC este în drept să constate contravențiile legate de: neprezentarea de către partidele politice și concurenții electorali a rapoartelor privind gestiunea financiară în termenul și formatul stabilite conform legii, inclusiv prezentarea unor date incomplete în raport; neprezentarea în termen ori prezentarea neconformă a rapoartelor financiare ale partidelor politice, ale altor organizații social-politice sau concurenți electorali. De asemenea, CEC sesizează organele competente privind încălcările contravenționale și penale, precum și de încălcare a legislației fiscale. Așa fiind, CEC, în virtutea atribuțiilor conferite de lege, nu deține competențe de investigare a încălcării regulilor de finanțare a partidelor politice și campaniilor electorale, dar se rezumă la recepționarea rapoartelor concurenților electorali și publicarea acestora pe pagina sa web. CEC nu verifică rapoartele, donatorii efectivi și nu dispune de capacitatea de a depista finanțările potențial ilicite și/sau dubioase.

²⁷ Sistemul Național de Integritate, Moldova, 2014, Transparency International Moldova

²⁸ http://www.ipp.md/public/files/Barometru/BOP_04.2015_prima_parte_finale.pdf

²⁹ Constatările Barometrului Opiniei Publice din octombrie 2016 al Institutului pentru Politici Publice privind încrederea cetățenilor în diverse autorități publice arată o scădere dramatică a gradului de încredere în partidele politice pînă la 8%. A se vedea raportul ”Barometrul Opiniei Publice – octombrie 2016”, pag.42, http://ipp.md/public/files/Barometru/BOP_10.2016.pdf

³⁰ Adoptat de GRECO la a 70-a Reuniune Plenară (Strasbourg, 30 noiembrie-4 decembrie 2015) [http://procuratura.md/file/Greco%20RC-III%20\(2015\)%20md%20Moldova%20addendum%20e%20RC%20public.pdf](http://procuratura.md/file/Greco%20RC-III%20(2015)%20md%20Moldova%20addendum%20e%20RC%20public.pdf)

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare [...] (16.4);
- Reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale (16.5);
- Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale [...] (16.10).

Obiectivul pilonului IV: Creșterea integrității politice și consolidarea controlului asupra finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

Indicatori de impact:

- Încrederea în Comisia Electorală Centrală îmbunătățită;
- Încrederea în partidele politice îmbunătățită.

<i>Prioritățile Pilonului IV:</i>	<i>Rezultate scontate:</i>	<i>Indicatori de rezultat:</i>
IV.1 Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale	<ul style="list-style-type: none"> • Societate informată cu privire la sursele de finanțare ale partidelor politice și a campaniilor electorale 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorizare publică posibilă • Rapoartele financiare ale partidelor politice, privind finanțarea campaniilor electorale disponibile
IV.2 Controlul eficient al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale	<ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea accesului la guvernare a partidelor oneste și a politicienilor integri 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorizarea societății civile și a misiunilor internaționale de observare a alegerilor constată îmbunătățiri • Încălcarea regulilor de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale, precum și de corupere a alegătorilor investigate • Sancțiuni administrative, contravenționale și penale aplicate

Pilonul V: Curtea de Conturi

Descrierea problemei: Printre rezultatele urmărite de SNA 2011-2015³¹ a fost consolidarea capacității Curții de Conturi și sporirea impactului activității de audit, ce urmau să fie confirmate prin numărul celor atrași la răspundere pentru încălcările depistate de Curte. Evaluarea implementării SNA 2011-2015 a constatat că procuratura și Curtea de Conturi nu au înregistrat progrese semnificative la acest capitol³², deoarece auditorii Curții de Conturi identifică semne ale presupuselor infracțiuni de corupție în perioada desfășurării auditului propriu-zis, materialele căruia sînt remise Procuraturii Generale doar după întocmirea raportului de audit, care le transmite după competență organelor de urmărire penală. Lipsa conlucrării dintre auditori și urmărirea penală la etapa anterioară aprobării rapoartelor de audit creează situația în care conținutul respectivelor rapoarte este cunoscut mai întîi de eventualii vinovați de comiterea infracțiunilor de abuz, depășirea atribuțiilor de serviciu, corupție etc. în

³¹ Rezultatul scontat 6, secțiunea 4.3 "Rezultate scontate", Capitolul IV "Elemente-cheie ale Strategiei".

³² http://cna.md/sites/default/files/sna_rapoarte/evaluarea_preliminara_sna_2011-2015_03.2016_0.doc, pag. 36

cadrul entităților publice, iar acest fapt le permite să tăinuiască urmele infracțiunii. Pentru a depăși problema dată, în anul 2016 Curtea de Conturi a aprobat un Regulament privind procedurile aplicate în cazul identificării de către auditori a riscului de fraudă/corupție³³, însă, deocamdată nu există o practică consistentă de aplicare a noilor proceduri.

Analizele și studiile³⁴ care au avut în vizor activitatea Curții de Conturi la fel au constatat probleme legate de finalitatea hotărârilor Curții de Conturi și responsabilizarea inconsistentă a instituțiilor auditate. Alte probleme menționate care subminează activitatea de control a Curții și impactul asupra sistemului de management financiar public au fost: nivelul scăzut de încredere a entităților auditate și a societății în rolul autorității supreme de audit de a veghea și a sancționa în efectiv cazurile de administrare ineficientă și neconformă a resurselor financiare și a patrimoniului public; lipsa mecanismelor de identificare precoce a riscurilor de fraudă și corupție; calitatea rapoartelor; neimplementarea sau implementarea neadecvată a recomandărilor rapoartelor de audit; nerecuperarea prejudiciului constatat în rapoartele Curții; lipsa reglementărilor privind auditarea unor domenii cu impact major pentru societate; transparența activității instituției de planificare a controalelor de audit, raportarea activității Curții de Conturi și neauditarea rapoartelor ei financiare de către instituții de audit independente.

Coordonarea asistenței externe pe parcursul ultimilor doi ani a înregistrat mai multe curențe, în mare parte datorate instabilității politice, dar și din motive imputabile autorităților cărora le-a fost încredințată coordonarea sectorială a asistenței. În aceste condiții, o nouă provocare pentru Curtea de Conturi o constituie supravegherea mecanismului de gestiune a asistenței externe³⁵.

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare [...], consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate [...] (16.4);
- Reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale (16.5);
- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile (16.6).

Obiectivul pilonului V: Consolidarea capacităților Curții de Conturi de prevenire a corupției în domeniul administrării resurselor financiare și a utilizării patrimoniului public, precum și a asistenței financiare externe.

Indicatori de impact:

- Încrederea în Curtea de Conturi îmbunătățită;
- Independența auditului Curții de Conturi asigurată.

<i>Prioritățile Pilonului V:</i>	<i>Rezultate scontate:</i>	<i>Indicatori de rezultat:</i>
V.1 Transparența activității Curții de Conturi	• Sporirea calității activității Curții de Conturi	• Monitorizarea activității Curții de Conturi de către societatea civilă constatată

³³ <http://www.ccrm.md/doc.php?l=ro&idc=196&id=5854&t=/Cadrul-legal/Regulamente/Regulamentul-privind-procedurile-aplicate-in-cadrul-Curtii-de-Conturi-in-cazul-identificariideterminarii-de-catre-auditori-a-riscului-de-fraudacoruptie>

³⁴ Transparency International Moldova "Sistemul național de integritate Moldova 2014"; Transparency International Moldova "Monitorizarea implementării hotărârilor Curții de Conturi: cazul MAI"; Expert Grup "Monitorizarea executării Hotărârilor Curții de Conturi pe anul 2014" <http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1182-studiu-monitorizare-cc-2014&category=180>

³⁵ <http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/sectorul-public/item/1332-despre-cum-se-pierd-banii-publici&category=180>

		îmbunătățiri
V.2 Impactul activității de audit	<ul style="list-style-type: none"> Asigurarea integrității fondurilor publice și a celor din asistență externă 	<ul style="list-style-type: none"> Sanctiuni pentru acte de corupție constatate în baza informațiilor transmise de Cureaua de Conturi aplicate Prejudiciul cauzat statului recuperat

Pilonul VI: Avocatul poporului (Ombudsman)

Descrierea problemei: Potrivit Raportului Departamentului de Stat SUA privind Situația Drepturilor Omului în Republica Moldova pentru anul 2015: „*Corupția răspândită a continuat să fie cea mai importantă problemă pentru realizarea drepturilor omului*”³⁶. Orice act de corupție, indiferent de ce formă îmbracă – mituire, neglijență, exces sau abuz – implică și încălcări ale drepturilor omului. Avocatul poporului (Ombudsmanul) are un rol-cheie în asigurarea respectării drepturilor omului, misiunea căruia este să prevină încălcarea lor, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborare internațională, precum și prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor lor de apărare.

De cele mai dese ori drepturile cetățenilor sînt afectate de administrarea defectuoasă și birocrăția din instituțiile publice, neregulile administrative, incorectitudine, discriminare, persecutarea din partea superiorilor, abuz de putere, lipsă de răspuns și reacții din partea autorităților, precum și refuzul sau întîrzierile nejustificate ale acestora de a oferi informații. Este de datoria Ombudsmanului să se asigure că oficialii și autoritățile publice cunosc și aplică prevederile legislației în domeniul drepturilor omului, iar funcționarii publici își îndeplinesc atribuțiile conform principiilor administrației eficiente. Ombudsmanul investighează performanțele oficialilor și ale autorităților în baza reclamațiilor cetățenilor, adresează Parlamentului petiții de atenționare asupra încălcării drepturilor cetățenilor de către o autoritate sau o instituție publică.

Persecutarea persoanelor care denunță sau avertizează în interes public despre comiterea unor iregularități, abuzuri, încălcări în cadrul instituțiilor are conotații îngrijorătoare. În prezent, nici o autoritate publică nu și-a asumat funcția de protecție și reprezentare a intereselor persoanelor care denunță/avertizează despre potențiale infracțiuni de corupție și alte practici ilegale. Astfel, drepturile fundamentale ale avertizorilor sînt grav afectate (dreptul la muncă, dreptul de a nu fi discriminat, dreptul la un proces echitabil etc.), ceea ce demotivează alte persoane de a se opune corupției și ilegalităților.

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile (16.6);
- Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale [...] (16.10);
- Promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă (16.b).

³⁶ <http://www.state.gov/documents/organization/253089.pdf>

Obiectivul pilonului VI: Dezvoltarea funcțiilor Ombudsmanului de prevenire a corupției prin responsabilizarea instituțiilor publice de respectarea drepturilor omului și asigurarea protecției avertizorilor de integritate.

Indicatori de impact:

- Încrederea în Avocatul Poporului (Ombudsman) îmbunătățită;
- Respectarea drepturilor fundamentale asigurată;
- Rata persoanelor care omit să denunțe corupția din motive de frică redusă.

<i>Prioritățile Pilonului VI:</i>	<i>Rezultate scontate:</i>	<i>Indicatori de rezultat:</i>
VI.1 Prevenirea corupției pentru asigurarea respectării drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> • Respectarea drepturilor omului în cadrul entităților publice 	<ul style="list-style-type: none"> • Rapoartele privind situația drepturilor omului în Republica Moldova ale partenerilor de dezvoltare constată îmbunătățiri • Riscurile afectării drepturilor omului prin corupția constatată în rapoartele CNA privind evaluarea integrității instituționale adresate de către entitățile evaluate
VI.2 Protejarea drepturilor fundamentale ale avertizorilor de integritate	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea denunțării corupției și a fraudelor de către angajați 	<ul style="list-style-type: none"> • Cadru normativ privind procedura de protecție a avertizorilor de integritate elaborat și adoptat • Avertizori de integritate care au solicitat protecția și care au fost luați sub protecția Ombudsmanului • Rapoartele Ombudsmanului prezentate Parlamentului • Monitorizarea societății civile a activității Ombudsmanului constată îmbunătățiri

Pilonul VII: Sectorul privat

Descrierea problemei: Raportul de evaluare a conformității sistemului național anticorupție al Republicii Moldova la principalele standarde internaționale în domeniul combaterii corupției și asigurării integrității³⁷ lansat în octombrie 2016 a scos în evidență efectele distructive ale corupției asupra sectorului privat. Potrivit cercetării din anul 2015 a Băncii Mondiale cu privire la ușurința de a desfășura o afacere (Ease of Doing Business) în Republica Moldova, în pofida progreselor raportate în unele sectoare, eforturile de a combate corupția, de a crește transparența în procesul de luare a deciziilor, de a reduce birocrăția și

³⁷ Raport elaborat la comanda Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în cadrul Proiectului "Consolidarea funcției de prevenire a corupției și a funcției analitice ale Centrului Național Anticorupție (CNA)" implementat cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

respectarea statului de drept nu au produs deocamdată îmbunătățiri semnificative ale climatul investițional.

Riscuri de corupție se atestă în domeniile reglementării operațiunilor de import și export, protecția concurenței, parteneriatele public-privat, guvernanta corporativă, în special în întreprinderile cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală etc. În ultimii ani, fraudele din sectorul financiar-bancar asociate lipsei transparenței acționariatului, corupției și spălărilor de bani au generat o profundă dezamăgire și neîncredere a populației față de clasa politică, precum și riscuri considerabile pentru securitatea națională.

Costurile corupției în sectorul privat sunt enorme, afectând calitatea bunurilor achiziționate și a serviciilor prestate populației, competitivitatea și regulile economiei de piață, procesul investițional și bugetul public național. Mita plătită de agenții economici și influențele clientelare în obținerea contractelor de achiziții publice determină creșterea frauduloasă a costurilor acestor contracte în detrimentul calității serviciilor prestate și a bunurilor livrate. Agenții economici și agenții publici, dar și actorii politici, stabilesc relații ilicite pentru a obține contracte de achiziții publice și a finanța partidele politice.

Potrivit sondajului privind percepția și experiența personală a gospodăriilor casnice și a oamenilor de afaceri în ceea ce privește corupția, valoarea totală a mitei plătite de oamenii de afaceri în anul 2015 fiind estimată la 381 milioane lei (aproximativ 19 213 mln. dolari SUA).

Nivelul standardelor etice ale întreprinderilor mici este scăzut. Majoritatea întreprinderile mari nu aplică reguli de management corporativ etic. Conform Indexului Libertății Economice 2016, realizat de Heritage Foundation, Republica Moldova se situează pe locul 117 din 178 de țări. Cercetarea evidențiază corupția ca fiind una dintre principalele provocări, menționând că birocrăția și lipsa de transparență sînt factori care scumpesc și complică înființarea și desfășurarea unei afaceri în Republica Moldova. Potrivit Indicelui Global al Riscului de Mită în Afaceri (Global Business Bribery Risk Index), realizat de asociația întreprinderilor neguvernamentale TRACE International, Republica Moldova ocupă locul 130 din 197 de țări. Cel mai înalt scor (70) a fost atribuit interacțiunii cu Guvernul, Republica Moldova fiind plasată în grupul țărilor cu un nivel ridicat al riscurilor de corupție.

În interacțiunea sectorului privat cu sectorul public sînt frecvente situațiile de pantuflaj. Exponenții sectorului public se transferă cu lejeritate în sectorul privat controlat anterior de ei din poziția de agent public, fapt care duce inevitabil la favoritism, conflicte de interese și utilizare a informației confidențiale și de serviciu în interesele persoanelor private în detrimentul interesului public. Restricțiile impuse de legislație nu sînt respectate și nici nu există mecanism de obligare verificabilă a declarării de către funcționar despre ofertele de transfer în sectorul privat pe care le-a primit și intenționează să le accepte, precum și modalități de monitorizare și tranșare a acestor situații generatoare de abuzuri.

Influențele politice asupra numirii organelor de conducere și control a întreprinderilor de stat și municipale, precum și capacitatea managerială redusă a acestora este asociată, de regulă, cu favoritism, conflicte de interese și abuzuri. Lipsa transparenței în administrarea și conducerea întreprinderilor cu cotă majoritară sau integrală de stat/municipală, lipsa răspunderii pentru gestiunea defectuoasă denotă existența problemelor majore în guvernanta corporativă în întreprinderile cu participarea statului și a administrației publice locale.

Reglementarea cerințelor de desfășurare legală a antreprenoriatului și incriminarea infracțiunilor de corupție în sectorul privat, inclusiv prin stabilirea răspunderii penale a persoanelor juridice pentru infracțiunile de corupție comise, nu este suficientă pentru a

soluționa problema corupției în sectorul privat. Este esențial ca și organizațiile comerciale să își asume un rol pro-activ în stabilirea unei culturi de integritate și transparență corporativă.

O sursă de inspirație pentru creșterea eticii și culturii corporative în acest sens este noul standard internațional ISO 37001:2016 „*Sisteme de management anticorupție. Cerințe și recomandări de implementare*”, menit să sprijine organizațiile în evitarea și gestionarea riscurilor/costurilor/daunele care pot fi cauzate de corupție, să promoveze încrederea în afaceri și să consolideze reputația acestora.

Țintele specifice ale Obiectivului 16 de dezvoltarea durabilă al ONU:

- Reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale (16.5);
- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare [...], consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate [...] (16.4).

Obiectivul pilonului VII: Promovarea unui mediu de afaceri concurențial, corect, bazat pe standarde de integritate corporativă, transparență și profesionalism în interacțiunea cu sectorul public;

Indicatori de impact:

- Riscuri de corupție reduse și nivelul mitei în sectorul privat diminuat;
- Libertatea afacerilor de corupție asigurată;
- Gradul de risc privind spălarea banilor redus.

<i>Prioritățile Pilonului VII:</i>	<i>Rezultate scontate:</i>	<i>Indicatori de rezultat:</i>
VII.1 Transparența sectorului privat în relațiile cu sectorul public	<ul style="list-style-type: none"> • Prevenirea promovării intereselor agenților economici afiliați exponenților mediului public și politic în relațiile comerciale cu statul: parteneriate public-privat, concesiuni, privatizări, achiziții publice etc.; • Prevenirea spălării banilor proveniți din corupție; • Facilitarea recuperării bunurilor infracționale provenite din corupție 	<ul style="list-style-type: none"> • Investigații jurnalistice / investigații penale privind beneficiarii efectivi din mediul public și politic ai parteneriatelor public-privat, concesiunilor, privatizărilor, achizițiilor publice etc. realizate și sancțiuni aplicate
VII.2 Sporirea integrității în activitatea întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală	<ul style="list-style-type: none"> • Prevenirea promovării intereselor private ale demnitarilor publici în cadrul întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală aflate sub controlul entităților publice pe care le conduc 	<ul style="list-style-type: none"> • Indicatori rentabilității întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală îmbunătățiți

<p>VII.3 Etica afacerilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> Asigurarea mediului concurențial liber, corect și onest pentru sectorul privat 	<ul style="list-style-type: none"> Sanțiuni pentru exponenții mediului de afaceri pentru corupere activă, dare și luare de mită, trafic de influență și abuzuri aplicate
--------------------------------------	--	---

Capitolul IV. PREMISELE IMPLEMENTĂRII EFICIENTE

Implementarea eficientă a Strategiei presupune existența anumitor premise. Documentul de politici anterior, SNA 2011-2016, a prevăzut cinci asemenea premise, însă evaluarea implementării ei a demonstrat că majoritatea premiselor nu au fost respectate: voința politică nu s-a materializat de fiecare dată, mai multe acte normative nefiind aprobate/adoptate, iar controlul parlamentar nu a fost realizat; implementarea eficientă la fel nu a fost pe deplin asigurată, o mare parte din autoritățile implementatoare demonstrând abordări formaliste; 3. flexibilitatea în abordare nu a fost plener asigurată, iar acoperirea financiară a fost un neajuns esențial în implementarea SNA 2011-2016.

O altă problemă relevantă în procesul implementării documentului de politici anticorupție anterior a fost și preluarea anumitor măsuri planificate de acesta în alte documente de politici, în special a celor din domeniul reformării sectorului justiției și reformării administrației publice, reținând diferențe de termene, responsabili și indicatori. Aceste dublări necorelate au provocat confuzii și chiar au compromis pe alocuri procesul de implementare a măsurilor prevăzute, astfel încât ele au rămas neimplementate în toate aceste strategii.

Reieșind din experiența punerii în aplicare a strategiilor anterioare, pentru implementarea actualei Strategii este importantă recunoașterea și respectarea următoarelor premise:

- **Stabilitatea și voința politică**. Activitatea de prevenire și combatere a corupției și, implicit, percepțiile cetățenilor despre amploarea fenomenului sînt puternic influențate de evenimentele care se produc în spațiul politic. Restructurările constante, dar incoerente a agențiilor anticorupție și a cadrului normativ ce le guvernează activitatea demonstrează că influențele politice au afectat grav funcționalitatea acestor instituții și au alimentat constant neîncrederea publicului în ele, inclusiv fiind pusă la dubiu integritatea celor chemați să contracareze flagelul corupției. Din această perspectivă este important ca oricare influențe ale politicului asupra agențiilor anticorupție să fie eliminate, voința politică urmînd să se manifeste doar la etapa adoptării actelor necesare pentru asigurarea sistemului național de integritate și anticorupție, eficient și credibil, precum și la etapa exercitării controlului parlamentar asupra executării legilor și somării autorităților de a le pune în aplicare în mod adecvat.

- **Asigurarea financiară**. Implementarea documentelor de politici implică anumite cheltuieli. Lipsa suportului financiar pentru acoperirea costurilor măsurilor promovate de prezenta Strategie poate compromite finalitatea acesteia, atingerea obiectivelor propuse și a rezultatelor scontate. Prin urmare este importantă asigurarea cu mijloace financiare suficiente, identificate și aprobate ca parte componentă a bugetului propriu al fiecărei instituții, precum și atragerea susținerii pentru implementarea Strategiei din alte surse permise de lege.

- ***Asumarea răspunderii din partea instituțiilor-pilon.*** Odată cu adoptarea Strategiei, Parlamentul, Guvernul și APL, puterea judecătorească și agențiile anticorupție, Comisia Electorală Centrală, Curtea de Conturi și Avocatul Poporului (Ombudsmanul) urmează să-și asume rolul de promotor activ al scopului și obiectivelor acesteia. Este important ca instituțiile-pilon, potrivit competențelor funcționale, să pună presiunea necesară pe autoritățile implementatoare, responsabile de executarea măsurilor din Strategie, astfel încât toate acțiunile programate să fie îndeplinite în volum deplin și în termenele stabilite.

- ***Control public, monitorizare independentă și imparțială.*** Totodată, eficiența implementării Strategiei va depinde de contribuția societății civile și mass-media, și ele parte din Sistemul Național de Integritate al Republicii Moldova. Astfel, pe lângă depunerea rapoartelor oficiale a instituțiilor responsabile către Secretariatul grupurilor de monitorizare, este important ca pilonul societății civile și mass media să contribuie nemijlocit la monitorizarea implementării planurilor de acțiuni de către celelalte instituții-pilon și să prezinte rapoarte alternative rapoartelor oficiale ale autorităților. Premise importante în acest sens sînt libertatea, independența, transparența, integritatea și credibilitatea organizațiilor neguvernamentale și a instituțiilor media.

- ***Abordări complementare și evitarea dublărilor.*** În măsura în care acțiunile planificate în vederea implementării actualei Strategii sînt utile altor documente naționale de politici, legiuitorul în planurile de acțiuni de realizare a acestora din urmă va prevedea doar acțiuni complementare, avînd în vedere termenii, executorii și indicatorii fixați în planurile de acțiuni ale prezentei Strategii. În toate cazurile se vor evita dublările, care induc confuzii la implementare din partea autorităților responsabile sau degrevarea de orice răspundere pentru implementare.

Doar în prezența tuturor premiselor menționate, implementarea măsurilor Strategiei va produce impactul scontat prin indicatorii prevăzuți în Capitolul III.

Capitolul V. PROCEDURILE DE RAPORTARE ȘI MONITORIZARE

Scopul și obiectivele Strategiei se realizează prin implementarea planurilor de acțiuni prevăzute pentru pilonii de integritate. Implementarea planurilor de acțiuni se monitorizează prin intermediul Grupurilor de monitorizare, activitatea cărora este facilitată de un Secretariat asigurat de CNA. Evoluția indicatorilor de impact ai Strategiei se măsoară cu ajutorul unui sondaj anual. Rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei sînt publice, iar raportul de evaluare finală se dezbate în Plenul Parlamentului, care aprobă o hotărîre pe marginea lui.

Planurile de acțiuni ale pilonilor I-VII ai Strategiei sînt organizate conform priorităților, stabilind acțiunile, termenele de realizare, instituțiile responsabile, indicatorii de progres, obiectivele generale corelative, costuri/sursa de finanțare și sursele de verificare. Planurile de acțiuni se aprobă pentru toată perioada de acțiune a Strategiei.

Pînă la mijlocul termenului de implementare a Strategiei, Comisia permanentă a Parlamentului în domeniul securității, apărării și ordinii publice, cu sprijinul Secretariatului Grupurilor de Monitorizare, consultă instituțiile responsabile și alte părți interesate, în vederea verificării actualității și exactității acțiunilor planificate și decide, după caz, înaintarea Parlamentului a propunerilor de modificare și completare a planurilor de acțiuni pentru fiecare pilon. Totodată, planurile de acțiuni se completează cu indicarea țintei ce urmează a fi atinsă în

comparație cu valoarea indicatorilor de progres înregistrați pînă la mijlocul termenului de implementare a Strategiei pentru acțiunile cu caracter permanent ce presupun o verificare periodică a indicatorilor de progres.

Înainte de expirarea termenului de implementare a Strategiei, Comisia decide asupra oportunității extinderii termenului de implementare a Strategiei și .

Grupurile de monitorizare a Strategiei se constituie din conducătorii instituțiilor implementatoare ale pilonilor pe care îi monitorizează. Activitatea de monitorizare a Strategiei se organizează în 3 grupuri, după cum urmează:

Grupul de monitorizare 1 – responsabil de pilonii: I. Parlamentul și IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice. Componenta Grupului de Monitorizare 1 este:

- Președintele și vice-președinții Parlamentului;
- Președinții comisiilor parlamentare permanente;
- Cîte un reprezentant din partea fracțiunilor care nu dețin conducerea comisiilor parlamentare permanente;
- Președintele, membrii și secretarul CEC;
- Reprezentanții a 5 partide extraparlamentare;
- Reprezentanții a 4 asociații obștești.

Grupul de monitorizare 2 – responsabil de pilonii: II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală și VII. Sectorul privat. Componenta Grupului de Monitorizare 2 este:

- Prim-ministrul;
- Membrii Guvernului;
- Președinții autorităților administrației publice locale de nivel II din cel puțin o treime din unitățile administrativ-teritoriale din regiunile centru, nord și sud (participare prin rotație);
- Primarii municipiilor Chișinău, Bălți și Comrat;
- Președintele Camerei de Comerț și Industrie;
- Cîte un reprezentant al Confederației Naționale a Sindicatelor și al Confederației Naționale a Patronatelor;
- Reprezentanții a 6 asociații obștești.

Grupul de monitorizare 3 – responsabil de pilonii: III. Justiție și agențiile anticorupție, V. Curtea de Conturi și VI. Avocatul Poporului (Ombudsmanul). Componenta Grupului de Monitorizare 3 este:

- Președintele și 3 membri desemnați ai Consiliului Superior al Magistraturii;
- Președintele și 3 membri desemnați ai Consiliului Superior al Procurorilor;
- Procurorul și adjuncții procurorului anticorupție;
- Directorul și adjuncții directorului CNA;
- Președintele și vice-președintele ANI;
- Directorul SIS;
- Președintele și membrii Curții de Conturi;
- Avocatul Poporului și Secretarul general al Oficiului Avocatului Poporului;
- Reprezentanții a 4 asociații obștești.

Statutul de observatori pe lângă Grupurile de Monitorizare pot avea consilierii de politici ai instituțiilor-piloni, reprezentanții altor instituții publice, a instituțiilor internaționale și ai corpului diplomatic, în baza solicitării lor în acest sens.

Ședințele Grupurilor de Monitorizare au loc cu o periodicitate de două ori pe an pentru fiecare din cele 3 grupuri de monitorizare, la care audiază public progresele și dificultățile în implementarea acțiunilor scadente planificate conform Strategiei.

Ședințele Grupurilor de Monitorizare sînt găzduite de una dintre instituțiile-piloni de care este responsabil Grupul respectiv. Ședințele sînt prezidate din oficiu de către conducerea instituției-gazdă. Între ședințele Grupului de Monitorizare, conducătorul instituției care a găzduit ultima ședință se consideră președintele Grupului respectiv, pînă la următoarea ședință găzduită de o altă instituție din cadrul pilonilor monitorizați de Grup.

Secretariatul coordonează în prealabil cu instituțiile din cadrul pilonilor găzduirea fiecărei ședințe, distribuie agenda, rapoartele de monitorizare și evaluare, precum și alte materiale la toți membrii Grupului cu 10 zile înainte de ziua ședinței. Secretariatul și instituția care găzduiește ședința Grupului de Monitorizare plasează un anunț privind desfășurarea ședinței pe paginile web ale CNA și ale instituției respective, cu cel puțin 3 zile înainte de data fixată a ședinței. Ședințele Grupurilor de Monitorizare sînt publice.

În cadrul ședințelor se audiază rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei, prezentate succint de către Secretariat. Reprezentanții instituțiilor-piloni activitatea cărora a fost vizată pot face completări și/sau obiecții la raportul Secretariatului. Reprezentanții societății civile pot pregăti și prezenta succint rapoarte alternative la rapoartele Secretariatului.

După prezentarea rapoartelor Secretariatului, obiecțiilor și completărilor instituțiilor implementatoare și rapoartelor alternative ale societății civile, Președintele Grupului de Monitorizare alocă timp pentru discuții, comentarii și dezbateri între membrii Grupului, oferind posibilitatea de intervenție și altor persoane invitate la ședință în calitate de observatori și a altor persoane prezente.

Ședințele Grupului de Monitorizare se încheie cu adoptarea deciziilor corespunzătoare din partea membrilor Grupului, la inițiativa Președintelui sau propuse Președintelui de oricare dintre membrii Grupului în vederea îmbunătățirii performanțelor în realizarea Strategiei. Deciziile Grupului de Monitorizare se adoptă prin consensul majorității membrilor Grupului de Monitorizare, oferind posibilitatea de a se expune membrilor Grupului de Monitorizare care au o altă părere. Ședințele Grupurilor de Monitorizare sunt deliberative dacă la ele participă majoritatea membrilor. În cazul adoptării deciziilor care prezintă interes pentru publicul larg (atenționarea instituțiilor responsabile care nu implementează sau tergiversează implementarea măsurilor conform Strategiei, alte măsuri dispuse instituțiilor-piloni monitorizate de Grupul respectiv), Președintele Grupului de Monitorizare face o declarație pentru reprezentanții mass-media.

Secretariatul grupurilor de monitorizare (Secretariat) va fi asigurat de CNA, care va desemna o structură specializată în acest sens. Atribuțiile Secretariatului sînt:

- a) ținerea evidenței membrilor Grupurilor de Monitorizare;
- b) organizarea ședințelor Grupurilor de Monitorizare;
- c) întocmirea proceselor-verbale ale ședințelor și dispozițiilor Grupurilor de Monitorizare;
- d) colectarea, stocarea și sintetizarea informațiilor prezentate de instituțiile implementatoare;
- e) elaborarea rapoartelor semestriale și anuale ale Grupurilor de Monitorizare privind implementarea acțiunilor planificate pentru fiecare dintre pilonii Strategiei;
- f) elaborarea proiectelor rapoartelor anuale privind implementarea Strategiei;

g) alte atribuții complementare celor enumerate.

Entitățile publice prezintă Secretariatului în scris și prin posta electronică informațiile necesare pentru monitorizarea și evaluarea progresului în implementarea acțiunilor planificate de care sînt responsabile, în termenele stabilite în planurile de acțiuni. În decursul primului an de implementare a Strategiei, Secretariatul va dezvolta o platformă electronică de raportare a progresului, la care va conecta toate entitățile publice/instituțiile responsabile. Guvernul va facilita acordarea semnăturii electronice suplimentare, după caz, instituțiilor care le dețin, precum și instituțiilor care nu le dețin.

Rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei se întocmesc de Secretariat cu cel puțin 2 săptămîni înainte de ședințele grupurilor de monitorizare la care sînt audiate public. Rapoartele conțin:

- rezumat executiv al principalelor constatări ale raportului;
- descrierea progresului instituțiilor responsabile de realizarea acțiunilor scadente și atingerea indicatorilor de progres – conform pilonilor la care se referă raportul;
- aprecierea progresului cantitativ în vederea realizării rezultatelor scontate și a indicatorilor de rezultat ai priorităților – conform pilonilor la care se referă raportul;
- descrierea riscurilor în activitatea instituțiilor responsabile care pot duce la tergiversări în implementarea acțiunilor care nu au ajuns la scadență;
- concluzii și recomandări.

Rapoartele anuale și cel final vor conține suplimentar și:

- reflectarea indicatorilor de impact, indicatorii obiectivelor generale și ai scopului Strategiei, conform sondajului de urmărire a impactului Strategiei;
- reflectarea indicatorilor de impact ai Strategiei, conform surselor alternative (alte sondaje realizate de organizații neguvernamentale, organizații naționale și internaționale).

Sursele alternative de reflectare a indicatorilor de impact ai Strategiei și valoarea lor de referință la începutul implementării ei se consideră cei incluși în Grila de urmărire a impactului Strategiei, adoptate de Parlament.

Raportul de evaluare finală a implementării Strategiei se întocmește de Secretariat și se completează de către un evaluator extern independent, care va da o apreciere proprie a constatărilor, pornind de la rapoartele alternative ale societății civile, alte evaluări și aprecieri naționale și internaționale relevante. Evaluatorul extern independent va fi selectat în baza unui concurs public anunțat de Parlament. Raportul de evaluare finală a implementării Strategiei va fi audiat în plenul Parlamentului, care va adopta o hotărîre pe marginea lui.

Toate rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei se publică pe pagina web a CNA. Instituțiile piloni publică pe paginile lor web rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei sau doar cele care se referă la activitatea lor.

Reprezentanții societății civile membri ai Grupului de Monitorizare pot întocmi rapoarte alternative rapoartelor de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei, în baza propriilor monitorizări sau a monitorizărilor efectuate de alte organizații neguvernamentale, pe care le pot prezenta la ședința Grupului de Monitorizare la care se audiază progresul realizat în perioada respectivă de raport. Rapoartele alternative de asemenea se publică pe pagina web a CNA împreună cu rapoartele Secretariatului.

Sondajul de urmărire a impactului Strategiei este realizat de către Secretariat la începutul implementării Strategiei pentru a fixa valorile inițiale ale indicatorilor de impact ai pilonilor Strategiei, indicatorilor obiectivelor generale și scopului Strategiei, iar ulterior – anual. Constatările fiecărui sondaj se reflectă în rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei și în raportul de evaluare finală. Metodologia de efectuare a sondajului (întrebările, eșantionul și grupurile-țintă prin intermediul cărora se urmărește realizarea indicatorilor de impact, obiectivelor generale și scopului Strategiei) se determină în rezultatul unui concurs public și este păstrată neschimbată pe toată perioada implementării Strategiei, pentru urmărirea exactă a evoluției acestor indicatori.

Desemnarea reprezentanților societății civile (asociațiilor obștești) în cadrul grupurilor de monitorizare se face de către Consiliul ONG și Alianța Anticorupție conform criteriilor de:

- competență în domeniul de activitate al instituțiilor-piloni monitorizate de grupul respectiv de monitorizare;
- lipsa intereselor personale în raport cu instituțiilor-piloni monitorizate de grupul respectiv de monitorizare;
- transparență a finanțării și a activităților desfășurate de organizația neguvernamentală din care face parte;
- disponibilitate de participare la ședințele grupurilor de monitorizare.

Reprezentanții desemnați ai societății civile în calitate de membri în cadrul celor 3 grupuri de monitorizare se comunică Secretariatului în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a Strategiei. Dacă la expirarea acestui termen membrii desemnați nu sînt comunicați Secretariatului, acesta este în drept să invite direct organizațiile neguvernamentale care corespund criteriilor menționate să desemneze membri în grupurile de monitorizare.

Reprezentanții desemnați ai societății civile în calitate de membri în cadrul celor 3 grupuri de monitorizare pot fi retrași de către Consiliul ONG și Alianța Anticorupție sau, după caz, de către Secretariat la solicitarea altor membri ai grupurilor de monitorizare din care fac parte, dacă aceștia încetează să mai întrunească criteriile în baza cărora au fost desemnați.

Informația despre reprezentanții desemnați ai societății civile se anunță public de Secretariat pe pagina web a CNA.

Desemnarea reprezentanților partidelor politice extraparlamentare în cadrul Grupului de Monitorizare 1 se face de către primele cinci partide politice extraparlamentare care au înregistrat cel mai bun rezultat electoral în timpul ultimului scrutin al alegerilor generale parlamentare, la invitația transmisă de către Secretariat. În cazul în care reprezentanții partidelor politice extraparlamentare sînt radiate din registrul partidelor politice după desemnarea reprezentanților săi în cadrul Grupului sau refuză propunerea de a fi reprezentate la ședințele acestuia, Secretariatul va invita următoarele partide politice cu cel mai bun rezultat electoral, conform datelor oficiale ale CEC.

Dacă reprezentanții desemnați ai partidelor politice extraparlamentare în componența Grupului de Monitorizare 1 devin partide parlamentare, aceștia nu mai pot participa la ședințele Grupului în calitate de membri care reprezintă partidele extraparlamentare. După alegerile generale parlamentare Secretariatul va utiliza procedura descrisă mai sus pentru desemnarea reprezentanților partidelor politice extraparlamentare în calitate de membri ai Grupului de Monitorizare 1.

Informația despre reprezentanții partidelor politice extraparlamentare desemnați în calitate de membri ai Grupului de Monitorizare 1 se publică de Secretariat pe pagina web a CNA.

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL I „PARLAMENTUL”**

PILON I. PARLAMENTUL

Prioritatea I.1 Promovarea eticii deputaților

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
1	Adoptarea Legii privind Codul de etică și conduită a deputatului în Parlament	Trim.II 2017	Parlamentul	Lege adoptată și aplicată	Monitorul Oficial	Etică	Bugetare
2	Adoptarea modificărilor la Legea cu privire la Regulamentul Parlamentului pentru ajustarea la prevederile Codului de etică și conduită a deputatului în Parlament	Trim.III 2017	Parlamentul	Lege adoptată și aplicată	Monitorul Oficial	Etică	Bugetare
3	Instituirea entității responsabile de etica și conduita deputatului în Parlament; crearea condițiilor pentru activitatea acesteia	Trim.III 2017	Parlamentul	Entitatea responsabilă de etica și conduita deputatului funcțională	Structura aprobată a Parlamentului	Etică	Bugetare
4	Elaborarea planurilor și a materialelor de instruire a deputaților cu privire la regulile de etică și conduită a deputatului în Parlament	Trim.IV 2017	Entitatea responsabilă de etica și conduita deputatului, CNA, ANI	Plan de instruire elaborat, materiale de instruire elaborate	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Etică	Bugetare
5	Instruirea deputaților pe marginea Codului de etică și conduită a deputatului în Parlament	Trim.I 2018 – pentru deputații de legislatura XXI, Trim.I 2019 după alegerile parlamentare, periodic pentru deputații noi.	Entitatea responsabilă de etica și conduita deputatului, CNA, ANI	100% deputați instruiți	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Etică	Bugetare

6	Întocmirea, prezentarea și publicarea anuală pe pagina web a Parlamentului a raportului privind punerea în aplicare a Codului de etică și conduită a deputatului în Parlament	Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	Entitatea responsabilă de etica și conduita deputatului	Rapoarte publicate pe pagina web a Parlamentului	Pagina web a Parlamentului	Etică Transparență	Bugetare
---	---	---	---	--	----------------------------	-----------------------	----------

Prioritatea I.2 Consolidarea controlului parlamentar

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
7	Adoptarea metodologiei de realizare a controlului parlamentar, urmare a consultărilor publice desfășurate	Trim.II 2017	Parlamentul	Metodologie adoptată și aplicată	Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare
8	Aprobarea planurilor anuale de control parlamentar al autorităților independente și al legilor adoptate	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	Comisiile permanente ale Parlamentului	Planuri anuale de control parlamentar al tuturor comisiilor publicate pe pagina web a Parlamentului	Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare
9	Întocmirea și publicarea anuală pe pagina web a Parlamentului a rapoartelor privind controalele parlamentare desfășurate	Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	Comisiile permanente ale Parlamentului	Rapoarte privind controalele parlamentare publicate pe pagina web a Parlamentului; Progres în realizarea planurilor anuale de control parlamentar de cel puțin 75%	Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare
10	Audierea în plenul Parlamentului a rapoartelor anuale ale autorităților independente aflate sub control parlamentar (cel puțin: CNA, ANI, PG, CEC, Curtea de Conturi, Avocatul Poporului)	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	Parlamentul	Audieri desfășurate, rapoartele anuale ale autorităților publicate pe paginile web a Parlamentului și ale autorităților. Problemele identificate în rapoarte abordate în cadrul audierilor.	Ordinea de zi a ședințelor Parlamentului; Paginile web ale Parlamentului și ale autorităților; Rapoartele anuale	Transparență	Bugetare

Prioritatea I.3 *Transparența procesului legislativ și expertiza anticorupție*

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
11	Întocmirea și publicarea sintezei amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor societății civile și ale altor părți interesate, inclusiv ale deputaților, pe marginea proiectelor de legi înainte de a doua lectură	Permanent, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	Comisiile permanente ale Parlamentului	Sintezele amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor tuturor părților interesate publicate pe pagina web a Parlamentului	Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare
12	Monitorizarea întocmirii și publicării sintezei amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor societății civile și ale altor părți interesate, inclusiv ale deputaților, pe marginea proiectelor de legi înainte de a doua lectură	Permanent, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	Biroul permanent al Parlamentului, Secretariatul Parlamentului	Rapoartele semestriale ale comisiilor permanente către Biroul permanent al Parlamentului cu privire la contribuțiile societății civile (număr de organizații, lista proiectelor pe marginea cărora au fost făcute propuneri, număr de propuneri transmise și acceptate în sinteză) publicate pe pagina web a Parlamentului	Rapoartele semestriale ale comisiilor permanente; Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare
13	Dezvoltarea platformei informaționale pentru îmbunătățirea monitorizării on-line a procesului legislativ de la înregistrarea proiectului de lege în Parlament și pînă la adoptarea acestuia	Trim.IV 2017	Parlamentul	Platforma informațională funcțională pe pagina web a Parlamentului; numărul de accesări a paginii web a Parlamentului după lansarea platformei informaționale	Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare
14	Întocmirea sintezei privind obiecțiile incluse în rapoartele de expertiză anticorupție pe marginea proiectelor de legi și publicarea ei pe pagina web a Parlamentului concomitent cu publicarea proiectelor de legi înregistrate în Parlament	Permanent, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	Autorii inițiativelor legislative, Secretariatul Parlamentului	Sintezele privind obiecțiile incluse în rapoartele de expertiză anticorupție pe marginea proiectelor de legi publicate pe pagina web a Parlamentului	Pagina web a Parlamentului	Transparență	Bugetare

15	Monitorizarea întocmirii și publicării sintezei privind obiecțiile incluse în rapoartele de expertiză anticorupție concomitent cu publicarea proiectelor de legi înregistrate în Parlament	Permanent, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	Biroul permanent al Parlamentului, Secretariatul Parlamentului	Rapoartele semestriale ale Secretariatului Parlamentului către Biroul permanent al Parlamentului cu privire la prezentarea de către autorii inițiativelor legislative a sintezei pe marginea rapoartelor de expertiză anticorupție concomitent cu înregistrarea proiectelor	Rapoartele semestriale ale Secretariatului Parlamentului	Transparență	Bugetare
----	--	--	--	---	--	--------------	----------

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL II „GUVERNUL, SECTORUL PUBLIC ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ”**

PILON II. GUVERNUL, SECTORUL PUBLIC ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

Prioritatea II.1 Integritatea entităților publice

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
1	Asigurarea angajării și promovării agenților publici în bază de merit și integritate profesională	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, CNA, SIS	Numărul agenților publici angajați prin concurs sau transfer de la alte entități publice, numărul cazierelor de integritate solicitate de entitățile publice la angajare; Numărul contestărilor depuse împotriva rezultatelor concursurilor organizate. Numărul agenților publici angajați/reconfirmați în funcții, în rezultatul verificării conform Legii nr. 271 din 18.12.2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică	Bugetare
2	Asigurarea respectării regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și limitări a publicității	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, agenții publici ai cărora sunt subiecții declarării averilor și intereselor. ANI	Numărul cazuri de incompatibilități și restricții în ierarhie atestate și soluționate în entitățile publice, numărul de sesizări la ANI cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitări a publicității, numărul persoanelor suspendate pentru asemenea încălcări.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică	Bugetare

3	Asigurarea respectării regimului declarării averilor și intereselor personale	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, agenții publici ai cărora sunt subiecții declarării averilor și intereselor, ANI, CNA	<p>Numărul agenților publici angajați / numiți / cu mandatele validate pe parcursul anului și numărul de declarații depuse în momentul angajării / numirii / validării mandatului.</p> <p>Numărul total de agenți publici angajați / numiți / cu mandatele validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului și numărul de declarații depuse anual.</p> <p>Numărul de agenți publici mandatul/raporturile de muncă sau de serviciu ale cărora au încetat pe parcursul anului și numărul declarațiilor depuse la încetarea mandatului/raporturilor de muncă sau de serviciu pe parcursul anului respectiv.</p> <p>Numărul total de declarații de averi și interese transmise anual la ANI de la entitățile publice.</p> <p>Numărul actelor de constatare ale ANI privind existența averii nejustificate.</p> <p>Numărul dosarelor penale și contravenționale instrumentate cu privire la încălcarea regimului declarării averilor și intereselor.</p>	<p>Platforma electronică de depunere a declarațiilor de averi și interese;</p> <p>Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale;</p> <p>Pagina web ANI;</p> <p>Hotărârile instanțelor de judecată</p>	Etică Descurajare	Bugetare
---	---	---	---	---	---	----------------------	----------

4	Asigurarea respectării regimului conflictelor de interese și evitarea favoritismului	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, agenții publici ai cărora sunt subiecții declarării averilor și intereselor, ANI	Numărul conflictelor de interese declarate, soluționate în cadrul entităților publice. Numărul conflictelor de interese sesizate ANI. Numărul actelor de constatare ANI cu privire la conflictele de interese. Numărul actelor juridice adoptate în situație de conflict de interese anulate în instanța de judecată la solicitarea ANI. Numărul dosarelor penale și contravenționale instrumentate cu privire la conflictele de interese penale.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică Descurajare	Bugetare
5	Asigurarea respectării regimului cadourilor	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	Numărul cadourilor predate comisiilor de evaluare a cadourilor în cadrul entităților publice. Numărul și suma cadourilor răscumpărate în cadrul entităților publice. Numărul cadourilor inadmisibile transmise agenției anticorupție și numărul dosarelor penale și contravenționale instrumentate. Registrele de evidență a cadourilor publicate pe paginile web a entităților publice.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică	Bugetare

6	Asigurarea neadmiterii, denunțării și tratării influențelor necorespunzătoare	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	Numărul cazurilor de influențe necorespunzătoare denunțate, soluționate în cadrul entităților publice. Numărul cazurilor de influențe necorespunzătoare denunțate la CNA și SIS.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică	Bugetare
7	Asigurarea neadmiterii, denunțării manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, CNA	Numărul manifestărilor de corupție denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice și agențiilor anticorupție. Numărul avertizărilor de integritate depuse în cadrul entităților publice. Numărul avertizărilor de integritate transmise la CNA. Numărul avertizorilor de integritate supuși protecției.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Protecție Etică	Bugetare
8	Asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	Numărul sancțiunilor disciplinare aplicate în cadrul entităților publice în legătură cu incidentele de integritate admise de agenții publici. Numărul sesizărilor depuse de către conducătorii entităților publice către agențiile anticorupție cu privire la incidentele de integritate care constituie infracțiuni și contravenții. Numărul de suspendări din funcție a agenților publici inculpați pentru infracțiuni de corupție și asimilate corupției.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică Descurajare	Bugetare

9	Asigurarea respectării transparenței în procesul decizional	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, CS	<p>Rapoartele anuale privind transparența în procesul decizional publicate pe paginile web ale entităților publice.</p> <p>Stabilirea unor indicatori calitativi și cantitativi privind transparența în procesul decizional.</p> <p>Raportul anual al Cancelariei de Stat privind transparența decizională în cadrul APC și APL.</p>	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Transparență	Bugetare
10	Asigurarea respectării accesului la informații de interes public	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	<p>Persoane responsabile de accesul la informații de interes public desemnate în cadrul autorităților.</p> <p>Numărul solicitărilor de acces la informații transmise anual entităților publice.</p> <p>Numărul refuzurilor de acces la informații.</p> <p>Numărul contestațiilor depuse anual în instanța de judecată împotriva refuzului entităților publice de a oferi acces la informații.</p> <p>Numărul hotărârilor adoptate anual de instanțele de judecată privind obligarea entităților publice de oferire a informațiilor solicitate.</p>	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Transparență	Bugetare

11	Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public și a asistenței externe	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice, MF, AAP	<p>Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice publicate;</p> <p>Informația privind atragerea și gestionarea asistenței externe publicată;</p> <p>Rapoartele entităților publice care au atras asistență externă privind rezultatul (performanța) obținut în urma atragerii acestei asistențe;</p> <p>Cartele de audit intern, planurile strategice și planurile anuale ale activității de audit aprobate de către entitățile publice.</p> <p>Declarațiile privind buna guvernarea publicate pe paginile web ale entităților publice.</p> <p>Raportul anual consolidat privind controlul financiar public intern prezentat Guvernului;</p> <p>Planurile anuale și trimestriale de achiziții publice ale entităților publice publicate pe paginile lor web oficiale.</p> <p>Rapoartele Agenției de Achiziții Publice privind achizițiile publice efectuate.</p> <p>Numărul rezultatelor procedurilor de achiziții publice contestate la Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor și în instanțele de judecată și rezultatele examinării.</p>	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Transparență	Bugetare
----	--	---	-----------------------------	--	---	--------------	----------

12	Asigurarea implementării și respectării normelor de etică și deontologie profesională	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	<p>Adoptarea codurilor de etică și deontologie profesională (pentru entitățile publice pentru care asemenea coduri nu au).</p> <p>Planuri anuale de instruire, inclusiv instruirea continuă aprobate.</p> <p>Numărul de instruiri și agenți publici instruiți cu privire la normele de etică și deontologie profesională.</p> <p>Numărul de cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie profesională sancționate disciplinar.</p>	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică Educare	Bugetare
13	Asigurarea respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici (pantuflej)	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	<p>Numărul anual al agenților publici care și-au încetat mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu și numărul ofertelor de muncă sau de angajare a agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale comunicate de către agenții publici înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.</p> <p>Numărul de contracte comerciale refuzate anual de către entitățile publice pe motivul că în organizația comercială activează persoana care pe parcursul ultimului an a fost agent public în cadrul entității.</p>	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică	Bugetare

14	Asigurarea implementării managementului riscurilor de corupție	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Entitățile publice	Registreele riscurilor entităților publice care includ riscurile de corupție elaborate; Completarea riscurilor de corupție din registrului riscurilor după incidentele de integritate din cadrul entităților publice. Raport privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor elaborate anual.	Platforma electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier al integrității profesionale	Etică	Bugetare
15	Instruirea agenților publici și a conducătorilor entităților publice cu privire la rigorile de integritate instituțională	Trim.IV 2018 Periodic, la solicitare	CNA, entitățile publice, Academia de Administrare Publică INJ	100% instituții instruite în baza solicitărilor transmise; Conducătorii a cel puțin 85% dintre entitățile publice și agenților publici instruiți. Numărul solicitărilor de instruire cu privire la integritatea instituțională Instruirea anuală a cel puțin 15.000 de reprezentanți ai entităților publice (conducători și agenți publici). Aprecieria instruirilor de către audienți	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare Etică	Bugetare
16	Instruirea responsabililor de elaborare a proiectelor de acte legislative, normative și departamentale cu privire la evitarea riscurilor de corupție la elaborarea proiectelor	Trim.IV 2018 Periodic, la solicitare	CNA, entitățile publice	Numărul instruirilor și a agenților publici responsabili de elaborări instruiți. Numărul solicitărilor de instruire cu privire la evitarea riscurilor de corupție la elaborarea proiectelor.	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare Etică	Bugetare
17	Instruirea agenților publici și a conducătorilor entităților publice cu privire la legislația evaluării integrității instituționale	Trim.IV 2018 Periodic, la solicitare	CNA, entitățile publice	Numărul instruirilor, a conducătorilor și a agenților publici instruiți. Numărul solicitărilor de instruire cu privire la evaluarea integrității instituționale.	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare Etică	Bugetare

18	Instruirea conducătorilor entităților publice cu privire la managementul riscurilor de corupție și întocmirea planurilor de integritate instituțională	Trim.IV 2018 Periodic, la solicitare	CNA, entitățile publice	Numărul instruirilor și a conducătorilor entităților publice instruiți. Numărul solicitărilor de instruire cu privire la managementul riscurilor de corupție și întocmirea planurilor de integritate.	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare Etică	Bugetare
----	--	---	-------------------------	--	--	------------------	----------

Prioritatea II.2 Abordarea sectorială a corupției

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
19	Crearea unui mecanism de coordonare a elaborării și implementării planurilor sectoriale anticorupție la nivelul APC din cadrul Guvernului responsabile de sectoarele prevăzute la acțiunile 20-28	Trim.II 2017	Guvernul, Cancelaria de stat, CNA	Act normativ privind mecanismul de coordonare a implementării planurilor anticorupție aprobat; Mecanism de coordonare funcțional	Monitorul Oficial	Etică	Bugetare
20	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul vamal	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începând cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MF, SV, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul vamal adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și Serviciului Vamal.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare
21	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul fiscal	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începând cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MF, SFS, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul fiscal adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și Serviciului Fiscal de Stat.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare

22	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul achizițiilor publice	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începînd cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MF, AAP, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul achizițiilor publice adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și Agenției Achiziții Publice.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare
23	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul administrării și deetatării proprietății publice	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începînd cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, ME, APP, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul administrării și deetatării proprietății publice adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și Agenției Proprietății Publice.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare
24	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul ocrotirii sănătății asigurărilor medicale	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începînd cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MS, CNAM, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul ocrotirii sănătății și asigurărilor medicale adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului, Ministerului Sănătății și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare

25	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul educației	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începând cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MEd, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul educației adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și ale Ministerului Educației; Curricule de integritate și anticorupție implementate în școli și universități.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare
26	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul agroalimentar (subvenționării în agricultură, siguranței alimentelor ș.a.)	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începând cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MAIA, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul agroalimentar adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și ale Ministerului Educației.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare
27	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul asigurării ordinii publice	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începând cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MAI, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul asigurării ordinii publice adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și ale Ministerului Afacerilor Interne.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare

28	Aprobarea și implementarea planului sectorial anticorupție în domeniul protecției mediului ambiant	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, trimestrial, începînd cu Trim.I 2018 – pentru implementare	Guvernul, MM, CNA, ANI	Plan sectorial anticorupție în domeniul protecției mediului ambiant adoptat de Guvern. Rapoarte trimestriale privind implementarea planului audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Guvernului și ale Ministerului Mediului.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență Descurajare	Bugetare
29	Crearea unui mecanism de coordonare a elaborării și implementării planurilor anticorupție la nivel local	Trim.II 2017	Guvernul, CS, CALM, CNA, ANI	Act normativ privind mecanismul de coordonare a implementării planurilor anticorupție aprobat. Mecanism de coordonare funcțional.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Transparență	Bugetare
30	Adoptarea și implementarea planurilor anticorupție în domeniul administrării publice locale	Trim.IV 2017 - pentru aprobare. Permanent, semestrial, începînd cu Trim.I 2018 – pentru implementare	APL de nivelul II, CS, CALM, CNA, ANI	Planuri anticorupție la nivel local adoptate de către APL de nivelul II. Rapoarte semestriale privind implementarea planurilor audiate în cadrul Grupului de monitorizare III și publicate pe paginile web ale Cancelariei de Stat și ale APL de nivelul II.	Monitorul Oficial; Pagina web a Guvernului	Etică Transparență	Bugetare

Prioritatea II.3 Transparența și responsabilitate în fața cetățenilor

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

30	Crearea platformei electronice a Guvernului ce ar permite monitorizarea externă a fluxului proiectelor de legi și de hotărâri ale Guvernului, precum și accesul publicului la proiectele respective și la materialele aferente din momentul transmiterii lor în Guvern	Trim.II 2018	CS, Centrul E-Guvernare, MJ	Platforma electronică ce permite monitorizarea externă a fluxului proiectelor de legi și de hotărâri ale Guvernului integrată pe pagina web oficială a Guvernului, după consultarea societății civile asupra caracterului prietenos utilizatorului.	Pagina web a Guvernului	Transparență	Bugetare
31	Extinderea listei serviciilor publice prestate pe platformă electronică www.servicii.gov.md	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Centrul E-Guvernare, entitățile prestatoare de servicii	Nr servicii publice noi prestate pe platformă electronică www.servicii.gov.md lansate anual Nr servicii publice cu achitare electronică pe platforma www.servicii.gov.md	Platforma www.servicii.gov.md	Transparență Protecție	Bugetare
32	Implementarea resursei informaționale în domeniul comerțului prevăzute de legislația privind comerțul interior	Trim.IV 2017	Centrul de e-guvernare, ME, ANSA, CNSP, APL de nivelul I și II	Soft implementat și funcțional; Numărul notificărilor înregistrate în sistem	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Transparență Protecție	Bugetare
34	Înaintarea acțiunilor în regres împotriva responsabililor de condamnarea Republicii Moldova la CtEDO	Permanent, cu verificare semestrială a indicatorilor de progres	PA, MJ	Acțiuni de regres înaintate, sentință pronunțată în privința persoanei responsabile de condamnare, volumul mijloacelor financiare recuperate în urma acțiunilor în regres de la responsabilii de condamnarea Republicii Moldova la CtEDO	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Recuperare	Bugetare

35	Transmiterea tuturor proiectelor de acte legislative și normative pasibile de expertiză anticorupție, după definitivarea proiectelor în urma avizării, CNA pentru efectuarea expertizei anticorupție	Permanent, cu verificare trimestrială a indicatorilor de progres	APC	Actele normative și proiectele actelor legislative adoptate de Guvern pasibile de expertiză anticorupție supuse în prealabil acestei expertize	Pagina web a Guvernului - Ordinea de zi a ședințelor Guvernului; Pagina web a CNA – rapoarte privind activitatea de expertiză anticorupție	Transparență	Bugetare
36	Întocmirea sintezei privind obiecțiile incluse în rapoartele de expertiză anticorupție pe marginea proiectelor de legi și de hotărâri ale Guvernului și publicarea ei pe pagina web a Guvernului concomitent cu publicarea proiectelor transmise Guvernului spre adoptare	Permanent, cu verificare trimestrială a indicatorilor de progres	APC, CS	Sintezele privind obiecțiile incluse în rapoartele de expertiză anticorupție pe marginea proiectelor de legi publicate pe pagina web a Guvernului	Pagina web a Guvernului	Transparență	Bugetare
37	Asigurarea adoptării proiectelor de legi și de hotărâri ale Guvernului, pasibile de expertiza anticorupție obligatorie doar după supunerea acestei expertiza	Permanent, cu verificare trimestrială a indicatorilor de progres	CS	Rapoartele trimestriale ale Cancelariei de Stat cu privire la prezentarea de către autorii proiectelor de legi și hotărâri ale Guvernului a sintezei pe marginea rapoartelor de expertiză anticorupție concomitent cu înregistrarea proiectelor	Pagina web a Guvernului - Ordinea de zi a ședințelor Guvernului	Transparență	Bugetare

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL III „JUSTIȚIA ȘI AGENȚIILE ANTICORUPȚIE”**

PILON III. JUSTIȚIA ȘI AGENȚIILE ANTICORUPȚIE

Prioritatea III.1 Integritatea agențiilor anticorupție și a organelor de drept

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
1	Instruirea inițială și continuă (fiecare 2 ani) a poligrafologilor antrenați în verificarea candidaților la funcțiile de judecător, procuror, angajați CNA, colaboratori ai SIS, MAI și SV	Trim.I 2018, Trim.I 2020	Comisia pentru testări cu poligraful, CSM, CSP, CNA, SIS, MAI, SV	Cel puțin câte un poligrafolog instruit și certificat pentru verificarea candidaților la funcțiile de judecător, procuror, angajați CNA, colaboratori ai SIS, MAI și SV.	Confirmări ale instituțiilor responsabile (certIFICATELE de instruire)	Descurajare	Bugetare
2	Dotarea cu aparate de poligraf a CSM, CSP, SV și MAI	Trim.I 2018	CSM, CSP, MAI, SV	Cel puțin câte un 1 aparat de poligraf pentru CSM și CSP, cel puțin 2 aparate de poligraf pentru SV și cel puțin 4 aparate de poligraf pentru MAI	Confirmări ale instituțiilor responsabile privind amenajarea sălii și instalării aparatelor de poligraf	Descurajare	Bugetare
3	Monitorizarea stilului de viață a angajaților CNA, MAI și SV în vederea stabilirii corespunderii nivelului de trai cu nivelul veniturilor legale al acestora și al persoanelor cu care duc trai comun	Permanent, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	CNA, MAI, SV	Rapoartele de monitorizare ale stilului de viață	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Descurajare	Bugetare
4	Instruirea subdiviziunilor de securitate internă ale CNA, MAI și SV în vederea îmbunătățirii practicilor de efectuare a monitorizării stilului de viață al angajaților	Trim.III 2017, Trim.III 2019	CNA, MAI, SV	Cel puțin 2 instruirii desfășurate cu subdiviziunile de securitate internă ale CNA, MAI și SV	Confirmări ale instituțiilor responsabile referitoare la instruirile desfășurate	Descurajare	Bugetare

Prioritatea III.2 *Eficiența justiției și a agențiilor anticorupție*

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
5	Instituirea instanțelor / completelor specializate pentru examinarea dosarelor de corupție, asimilate și conexe corupției	Trim.III 2017	Parlamentul, MJ, CSM, CSJ	Proiect de lege elaborat și adoptat de Guvern și Parlament, ce conține mecanismul și procedura de selectare, precum și criteriile de integritate și salarizare sporite pentru acești judecători. Instanță sau, după caz, complete specializate funcționale	Monitorul Oficial	Descurajare	Bugetare
6	Asigurarea instanțelor/completelor specializate pentru examinarea dosarelor de corupție, asimilate și conexe corupției cu resurse umane, tehnice și financiare suficiente, în conformitate cu prevederile legislației ce reglementează statutul judecătorilor din aceste instanțe/complete	Trim.III 2017, Trim.III 2018, Trim.III 2019, Trim.IV 2020	Parlamentul, CSM, MJ, MF	Buget suficient aprobat și mijloace tehnice necesare disponibile pentru activitatea instanțelor/completelor specializate pentru examinarea dosarelor de corupție, asimilate și conexe corupției.	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Descurajare	Bugetare
7	Asigurarea Procuraturii Anticorupție cu resurse umane, tehnice și financiare suficiente, în conformitate cu prevederile Legii privind procuraturile specializate	Trim.III 2017, Trim.III 2018, Trim.III 2019, Trim.IV 2020	Parlamentul, MF, PG	Buget suficient aprobat și mijloace tehnice necesare disponibile pentru activitatea PA.	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Descurajare	Bugetare
8	Asigurarea Autorității Naționale de Integritate cu resurse umane, tehnice și financiare suficiente, în conformitate cu prevederile Legii privind Autoritatea Națională de Integritate	Trim.III 2017, Trim.III 2018, Trim.III 2019, Trim.IV 2020	Parlamentul, MF	Buget suficient aprobat și mijloace tehnice necesare disponibile pentru activitatea Autorității Naționale de Integritate.	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Descurajare	Bugetare

9	Implementarea platformei electronice de depunere a declarațiilor de averi și interese	Trim.IV 2017 – pentru lansarea platformei, Permanent, începînd cu Trim.I 2018, cu verificarea anuală pentru verificarea indicatorilor de funcționalitate a platformei	Centrul de e-Guvernare, ANI, Guvernul	Platformă electronică de depunere a declarațiilor de averi și interese lansată și funcțională; semnături electronice transmise tuturor subiecților declarării averilor și intereselor personale; 100% din subiecții declarării instruiți privind depunerea electronică a declarațiilor; 100% din subiecții declarării angajați / numiți / cu mandatele validate pe parcursul anilor 2018-2020 au depus declarații prin intermediul platformei în momentul angajării / numirii / validării mandatului; 100% din subiecții declarării angajați / numiți / cu mandatele validate care activează pe parcursul anilor 2018-2020 au depus declarații anuale prin intermediul platformei; 100% din subiecții declarării mandatul / raporturile de muncă sau de serviciu ale cărora au încetat pe parcursul anilor 2018-2020 au depus declarațiilor prin intermediul platformei la încetarea mandatului / raporturilor de muncă sau de serviciu	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Descurajare Transparență	Bugetare
---	---	---	---------------------------------------	--	---	--------------------------	----------

10	Efectuarea analizelor strategice și operaționale în vederea identificării cazurilor de îmbogățire ilicită, conflicte de interese, delapidarea proprietății publice și a fondurilor din asistență externă	Permanent, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	CNA, ANI	Cel puțin 30 de analize publicate pe pagina web a CNA. Cel puțin 10 analize publicate pe pagina web a ANI. Numărul cazurilor investigate/dosarelor inițiate în rezultatul acestor analize.	Pagina web a CNA Pagina web ANI Hotărârile instanțelor de judecată	Descurajare	Bugetare
11	Publicarea și prezentarea cercetărilor privind sentințele adoptate pe dosarele de corupție, asimilate și conexe corupției	Trim.III 2018, Trim.III 2020	CNA, PA, CSJ, CSM	Cel puțin 2 studii publicate pe paginile web ale CNA, CSJ și PG/PA. Analiza privind sentințele pe cazurile cu implicarea actorilor din sectorul justiției prezentată. Dezbateri publice organizate	Paginile web ale CNA, CSJ și PG/PA	Descurajare	Bugetare
12	Adoptarea legii privind denunțarea corupției și protecția avertizorilor de integritate	Trim.II 2017	Parlamentul, CNA	Legea privind denunțarea corupției și protecția avertizorilor de integritate adoptată	Monitorul Oficial	Protecție	Bugetare
13	Crearea liniei naționale pentru avertizorii de integritate și instruirea operatorilor liniei	Trim.IV 2017	CNA	Linie telefonică pentru avertizorii de integritate operațională	Pagina web a CNA	Protecție	Bugetare
14	Promovarea unei campanii de informare a avertizorilor de integritate și a agenților publici care denunță manifestările de corupție cu privire la drepturile lor de a fi protejați	Trim.IV 2017 – Trim.IV 2018	CNA	Spoturi audio-video sau grafice dezvoltate și plasate la TV, radio și rețelele de socializare	Emisia posturilor TV și radio, postările pe rețelele de socializare	Protecție Educare	Bugetare
15	Elaborarea și adoptarea mecanismului de conlucrare dintre CNA și alte entități de examinare a avertizărilor de integritate, precum și cu autoritatea de protecție a avertizorilor de integritate (Ombudsmanul)	Trim.I 2018	CNA, PG, MAI, Ombudsmanul	Act interdepartamental adoptat	Confirmări ale instituțiilor responsabile	Protecție Descurajare	Bugetare
16	Publicarea rapoartelor de activitate anuală a Procuraturii Anticorupție	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	PA	4 rapoarte de activitate anuală publicate pe pagina web a PG/PA	Pagina web a PG/PA	Transparență	Bugetare

17	Publicarea rapoartelor de activitate anuală a Centrului Național Anticorupție	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	CNA	4 rapoarte de activitate anuală publicate pe pagina web a CNA	Pagina web a CNA	Transparență	Bugetare
18	Publicarea rapoartelor de activitate anuală privind activitățile anticorupție ale Ministerul Afacerilor Interne	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	MAI	4 rapoarte de activitate anuală publicate pe pagina web a MAI	Pagina web a MAI	Transparență	Bugetare
19	Publicarea rapoartelor de activitate anuală a Autorității Naționale de Integritate	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	ANI	4 rapoarte de activitate anuală publicate pe pagina web a ANI	Pagina web a ANI	Transparență	Bugetare

Prioritatea III.3 Consolidarea măsurilor educative și de prevenire a corupției

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
20	Lansarea Platformei on-line de instruire anticorupție și promovare a integrității	Trim.IV 2017 – pentru platforma CNA; Trim.IV 2018 – pentru platforma ANI	CNA, ANI	O platformă de instruire on-line cu acces disponibil de pe pagina web a CNA (pe subiectele de promovare a climatului de integritate și anticorupție); O platformă de instruire on-line cu acces disponibil de pe pagina web a ANI (pe subiectele de verificare a averilor, intereselor personale, incompatibilităților și restricțiilor)	Pagina web a CNA; Pagina web ANI	Educare Etică	Surse extrabugetare disponibile (Proiectul PNUD implementat cu susținerea Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei) – pentru platforma CNA; Bugetare pentru platforma ANI

22	Instruirea elevilor și studenților în spiritul integrității și intoleranței față de corupție	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	CNA, MEd	Instruirea anuală a cel puțin 5.000 de elevi și studenți. Aprecierea instruirilor de către audienți	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare	Bugetare
23	Instruirea reprezentanților sectorului privat cu privire la etica relațiilor comerciale, controlul intern și transparența afacerilor cu statul	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	CNA, ME, CCI	Instruirea anuală a cel puțin 1.000 de reprezentanți ai mediului de afaceri. Aprecierea instruirilor de către audienți	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare etică Transparență	Bugetare
24	Lansarea și implementarea platformei electronice de asigurare a integrității instituționale și e-cazier de integritate profesională	Trim.IV 2017 – pentru lansarea platformei Trim.I 2018 – pentru conectarea entităților publice	CNA, entitățile publice	Platformă electronică de asigurare a integrității instituționale și e-cazier de integritate profesională operațională. CNA apt să monitorizeze electronic respectarea cerințelor de integritate profesională și instituțională în entitățile publice. Entitățile publice consultate on-line cu privire la corectitudinea respectării cerințelor de integritate profesională și instituțională.	Confirmări ale instituțiilor responsabile; Pagina web a CNA	Descurajare etică Protecție	Surse extrabugetare disponibile (Proiectul PNUD implementat cu susținerea Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei) – pentru platforma CNA

25	Evaluarea integrității instituționale și adoptarea planurilor de integritate	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	CNA, entitățile publice	Cel puțin 20 de rapoarte de evaluare a integrității instituționale publicate pe pagina web a CNA. Planurile de integritate publicate pe paginile web ale entităților publice evaluate. Agenți publici și, după caz, conducători ai entităților publice, sancționați disciplinar pentru lipsa integrității profesionale și instituționale.	Pagina web a CNA; Paginile web ale entităților publice evaluate	Descurajare Etică	Bugetare
26	Aprobarea noii Metodologii privind efectuarea expertizei anticorupție, în condițiile Legii integrității	Trim.II 2017	Colegiul CNA	Metodologie privind efectuarea expertizei anticorupție aprobată și publicată pe pagina web a CNA.	Pagina web a CNA	Transparență Descurajare	Bugetare
27	Desfășurarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte normative și legislative, în condițiile Legii integrității și a noii Metodologii privind efectuarea expertizei anticorupție de către CNA	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	CNA	Rapoarte de expertiză anticorupție publicate pe pagina web a CNA.	Pagina web a CNA	Transparență Descurajare	Bugetare
28	Publicarea și prezentarea cercetărilor cu privire la constatările expertizei anticorupție desfășurate de CNA	Trim.II 2018 Trim.II 2020	CNA	Cel puțin 2 studii despre tendințele asociate procesului de promovare a proiectelor de acte normative și legislative, promovare a intereselor private în detrimentul interesului public stabilite în cadrul expertizei anticorupție desfășurate de CNA publicate pe pagina web a CNA și dezbătute în cadrul evenimentelor publice.	Pagina web a CNA	Transparență Descurajare	Bugetare

Prioritatea III.4 Recuperarea bunurilor infracționale

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

29	Adoptarea legislației privind recuperarea bunurilor infracționale	Trim.II 2017	Parlamentul, CNA	Cadrul normativ pentru funcționarea Agenției de Recuperarea Bunurilor Infracționale adoptat	Monitorul Oficial	Recuperare	Bugetare
30	Crearea Agenției Recuperarea Bunurilor Infracționale, responsabile de urmărirea, indisponibilizarea, administrarea și recuperarea, inclusiv de peste hotare, a bunurilor infracționale	Trim.III 2017	CNA	Hotărârea Parlamentului privind organigrama și regulamentul de activitate ale Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale adoptate. Agenția funcțională	Monitorul Oficial; Confirmări oferite de instituțiile responsabile; Pagina web a CNA	Recuperare	Bugetare
31	Elaborarea și adoptarea Strategiei naționale de recuperare a bunurilor infracționale	Trim.III 2018	CNA, Parlamentul	Strategia națională de recuperare a bunurilor infracționale elaborată și adoptată	Monitorul Oficial	Recuperare	Bugetare
32	Crearea bazei de date de evidență a bunurilor infracționale indisponibilizate, sechestrate și confiscate	Trim.IV 2018	CNA	Baza de date operațională cu posibilitatea extragerii informației despre valoarea monetară a bunurilor recuperate (indisponibilizate, sechestrate și confiscate)	Confirmări oferite de instituțiile responsabile	Recuperare	Bugetare
33	Instruirea actorilor justiției (ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători în domeniul procedurilor de recuperare a bunurilor infracționale, inclusiv cu privire la sechestrarea și confiscarea specială și extinsă, precum și cooperarea juridică internațională	Trim.III 2018, Permanent, începînd cu Trim.I 2019, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	CNA, INJ	Plan de instruire elaborat. Cel puțin 50 de ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători instruiți	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Recuperare	Bugetare

Prioritatea III.5 Despăgubirea victimelor corupției

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

34	Campanie de sensibilizare a victimelor corupției cu privire la dreptul de a obține despăgubiri	Trim.I 2018 – Trim.II 2019, cu verificarea semestrială a indicatorilor de progres	CNA	Spoturi audio-video sau grafice dezvoltate și plasate la TV, radio și rețelele de socializare	Emisia posturilor TV și radio, postările pe rețelele de socializare	Recuperare Protecție	Bugetare
35	Elaborarea și promovarea ghidurilor pentru victimele corupției privind procedurile de obținere a despăgubirilor	Trim.I 2018 – Trim.IV 2020	CNA, PA, CNAJGS, CSJ	Cel puțin un ghid elaborat și promovat de procurori și avocații publici	Paginile web ale instituțiilor responsabile	Recuperare Protecție	Bugetare
36	Instruirea avocaților cu privire la asistența juridică acordată victimelor și părților vătămate în cadrul procedurilor penale în legătură cu infracțiunile de corupție și asimilate corupției	Trim.I 2018 – Trim.IV 2020	CNA UA, CNAJGS	Curricula de instruire elaborată; Cursuri de instruire desfășurate	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Recuperare Protecție	Bugetare
37	Înaintarea acțiunilor de regres în interesul statului pe dosarele de corupție și asimilate corupției	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	PA	Numărul de acțiuni de regres înaintate/acceptate; Volumul despăgubirilor solicitate; Numărul de decizii finale ale instanței și volumul sumelor recuperate.	Hotărârile instanțelor de judecată	Recuperare Protecție	Bugetare

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL IV „COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ ȘI PARTIDELE POLITICE”**

PILON IV. COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ ȘI PARTIDELE POLITICE

Prioritatea IV.1 Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

1	Publicarea în format deschis (inclusiv cu posibila reutilizare) a datelor legate de finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, prin crearea unui modul electronic actualizat periodic	Trim.II 2018 pentru elaborarea modulului; Începînd cu Trim.IV 2018 – permanent, cu verificarea anuală a indicatorului de progres de publicare a datelor	CEC	Modul electronic elaborat și funcțional; Rapoarte financiare ale partidelor politice publicate pe pagina web a CEC prin intermediul modulului; Rapoartele financiare ale concurenților electorali privind veniturile și cheltuielile în campania electorală publicate pe pagina web a CEC prin intermediul modulului, inclusiv a candidaților independenți în cadrul alegerilor locale	Pagina web a CEC	Transparență	Bugetare
2	Elaborarea și desfășurarea unei campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la modul și procedurile de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale	Trim.I 2018 – Trim.IV 2018	CEC CICDE	Spoturi audio-video sau grafice dezvoltate și distribuite prin intermediul TV, radio, rețele de socializare Dezbateri publice organizate privind procedurile de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale	Emisia posturilor TV și radio, postările pe rețelele de socializare	Educare Transparență	Bugetare
3	Instruirea subiecților implicați/interesați de gestionarea resurselor financiare ale partidelor politice și a campaniilor electorale	Trim.II 2017 – Trim.II 2020	CEC CICDE	Plan și materiale de instruire elaborate; Cursuri de instruire desfășurate; Cel puțin 150 persoane instruite	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare Transparență	Bugetare
4	Publicarea rapoartelor anuale privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale de către CEC	Trim.II 2017, Trim.II 2018, Trim.II 2019, Trim.II 2020	CEC	Rapoartele anuale publicate pe pagina web CEC	Pagina web a CEC	Transparență	Bugetare
5	Publicarea rapoartelor anuale de activitate ale CEC	Trim.II 2017, Trim.I 2018, Trim.I 2019, Trim.I 2020	CEC	Rapoartele anuale publicate pe pagina web CEC	Pagina web a CEC	Transparență	Bugetare

Prioritatea IV.2 Controlul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
6	Dezvoltarea mecanismului de asigurare a accesului facilitat al publicului la informațiile privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale	Trim.II 2017 – pentru elaborarea metodologiei; Trim.II 2018, Trim.II 2019, Trim.II 2020 – pentru publicarea rapoartelor	CEC	Metodologie de monitorizare elaborată; Rapoarte anuale de monitorizare publicate; Recomandări implementate inclusiv a cazurilor de eludare de către partide a regulilor de finanțare a partidelor politice prin desfășurarea unor activități în perioada preelectorală	Pagina web a CEC	Transparență Descurajare	Bugetare
7	Consolidarea și dezvoltarea capacităților profesionale ale membrilor și funcționarilor CEC în domeniul exercitării controlului finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale	Trim.II 2017 – Trim.I 2020	CEC	100% membri și funcționari CEC instruiți; Cel puțin 2 instruirii desfășurate; Cel puțin 2 vizite de studiu privind studierea și implementarea celor mai bune practici în domeniu	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Transparență Descurajare	Bugetare
8	Revizuirea legislației în vederea stabilirii răspunderii proporționale și echitabile pentru încălcarea regulilor de finanțare a partidelor politice și campaniilor electorale	Trim.III 2017 – pentru elaborarea proiectului Trim.I 2018 – pentru adoptarea legii	CEC, MF, CNA, CC Parlamentul	Proiect de lege elaborat; Lege adoptată	Pagina web a CEC; Monitorul Oficial	Descurajare	Bugetare
9	Verificarea și publicarea rapoartelor de audit privind gestiunea financiară a partidelor politice	Trim.II 2019	CEC, CC	Rapoarte de audit privind gestiunea financiară a partidelor politice publicate; Acte de verificare a rapoartelor de audit publicate	Pagina web a CEC; Pagina web a CC	Descurajare	Bugetare
10	Clarificarea responsabilității și rolului părților interesate/observatorilor în perioadele inter-electorale, inclusiv a drepturilor acestora din perspectiva monitorizării finanțării partidelor politice	Trim.I, 2018	CEC, Parlamentul	Proiect de modificare a legislației elaborat; Lege adoptată	Pagina web a CEC; Monitorul Oficial	Transparență Descurajare	Bugetare

11	Dezvoltarea normelor metodologice și instruirea ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și judecătorilor în vederea examinării dosarelor privind finanțarea partidelor și campaniilor electorale, a cauzelor de corupere a alegătorilor și utilizare a resurselor administrative	Trim.IV, 2017 – pentru elaborarea normelor metodologice; Permanent, începând cu Trim.I, 2018, cu verificare anuală a indicatorului de progres legat de instruire	PA, CSM, CNA, MAI, CEC, INJ	Norme metodologice recomandate dezvoltate; Curricula de instruire elaborată; Cursuri de instruire desfășurate; Cel puțin 50 de ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători instruiți	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Descurajare	Bugetare
12	Instruirea funcționarilor electorali privind modalitățile de identificare și sesizare a încălcărilor ce țin de coruperea alegătorilor și utilizarea resurselor administrative	Trim.IV 2017 – Trim.I 2020	CEC	Plan și materiale de instruire elaborate; Cursuri de instruire desfășurate; Cel puțin 150 persoane instruite	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Descurajare	Bugetare

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL V „CURTEA DE CONTURI”**

PILON V. CURTEA DE CONTURI

Prioritatea V.1 Transparența activității Curții de Conturi

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
1	Selectarea de către Comisia parlamentară economie, buget și finanțe a companiei de audit pentru auditarea Raportului financiar al Curții de Conturi	Trim.II 2017, Trim.II 2018, Trim.II 2019, Trim.II 2020	Comisia parlamentară economie, buget și finanțe	Hotărâre a Parlamentului adoptată	Monitorul Oficial	Transparență	Bugetare

2	Realizarea misiunii de audit, întocmirea și publicarea Raportului de audit financiar al Curții de Conturi	Trim.IV 2017, Trim.III 2018, Trim.III 2019, Trim.III 2020	Parlamentul, CC	Rapoartele de audit a rapoartelor financiare anuale ale Curții de Conturi publicate pe paginile web ale Curții de Conturi și ale Parlamentului	Paginile web ale CC și ale Parlamentului	Transparență	Bugetare
3	Publicarea rapoartelor privind mersul implementării recomandărilor rapoartelor de audit ale raportului financiar al Curții de Conturi	Trim.II 2018, Trim.II 2019, Trim.II 2020	CC	Cel puțin 3 rapoarte privind implementarea recomandărilor rapoartelor de audit ale raportului financiar al Curții de Conturi publicat pe pagina web a Curții de Conturi;	Pagina web a CC	Transparență	Bugetare
4	Consultarea societății civile înainte de aprobarea planurilor și programelor anuale de audit a Curții de Conturi pentru anul viitor	Trim.III 2017, Trim.III 2018, Trim.III 2019, Trim.III 2020	CC	Cel puțin 4 dezbateri publice organizate de Curtea de Conturi cu reprezentanții societății civile	Pagina web a CC	Transparență Descurajare	Bugetare
5	Crearea mecanismului de comunicare donatorilor de asistență externă cu privire la suspiciunile de fraude, corupție, iregularități și conflicte de interese identificate de Curtea de Conturi în procesul auditului activității entităților publice care au beneficiat de asistență externă	Trim.II 2018, verificare anuală a comunicărilor realizate	CC	Acorduri de cooperare dintre Curtea de Conturi, Curtea de Conturi Europeană și reprezentanții corespunzători ai altor donatori de asistență externă încheiate; Comunicări ale Curții de Conturi realizate	Confirmări a instituției responsabile despre încheierea acordurilor.	Recuperare Descurajare Transparență	Bugetare

Prioritatea V.2 Impactul activității de audit

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

6	Crearea sistemului de certificare a auditorilor publici	Trim.IV 2018	CC	Studiu privind procedura de certificare a auditorilor publici realizat; Act normativ-metodologic privind procedura de certificare a auditorilor aprobat; Comisia de certificare a auditorilor creată; Programul de certificare aprobat și acoperă domeniile relevante, inclusiv evaluarea riscului de fraudă și corupție, codul etc.	Pagina web a CC	Recuperare Descurajare	Bugetare
7	Instruirea auditorilor publici în vederea implementării sistemului de certificare a auditorilor publici	Trim.IV 2018 – pentru aprobarea programului de instruire; Trim.IV 2019 – Trim.IV 2020 – verificarea anuală a indicatorului de instruire și certificare a auditorilor	CC	Program de instruire al auditorilor aprobat; Instruirea și certificarea anuală a auditorilor instruiți, astfel încât cel puțin 70% din auditorii publici să fie instruiți și certificați în anul 2020	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Recuperare Descurajare	Bugetare
8	Revizuirea mecanismului de sancționare și demotivare a entităților publice auditate prin responsabilizarea managementului instituțional și corporativ în conformarea cerințelor Curții de Conturi	Trim.IV 2017 – pentru adoptarea legii; Trim.III 2018 – pentru aplicabilitatea mecanismului revizuit	CC, MF, Parlamentul	Proiect de lege elaborat și adoptat; Mecanism și aplicabil	Monitorul Oficial	Recuperare Descurajare	Bugetare

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL VI „AVOCATUL POPORULUI”**

PILON VI. AVOCATUL POPORULUI

Prioritatea VI.1 Prevenirea corupției pentru asigurarea respectării drepturilor omului

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
1	Identificarea cazurilor de prejudiciere a drepturilor omului în activitatea entităților publice cauzate de lipsa integrității instituționale și profesionale	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Avocatul poporului	Rapoartele anuale ale Avocatului poporului publicate și prezentate Parlamentului; Lansarea publică a raportului	Pagina web a Oficiului Avocatului Poporului	Protecție Transparență	Bugetare
2	Transmiterea recomandărilor către entitățile publice de evitare a încălcării drepturilor omului în activitatea lor și sesizarea CNA asupra recomandărilor transmise entităților publice	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Avocatul poporului	Recomandări formulate, remise autorităților publice și publicate pe pagina web a Oficiului Avocatului Poporului	Pagina web a Oficiului Avocatului Poporului	Protecție Descurajare	Bugetare
3	Informarea Parlamentului cu privire la nerespectarea principiilor generale de drept, administrarea defectuoasă și încălcarea drepturilor omului de către entitățile publice	Permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	Avocatul poporului	Rapoartele anuale și, după caz, rapoarte speciale, ale Avocatului poporului publicate și prezentate Parlamentului; Audieri în comisiile sau în plenul Parlamentului desfășurate	Pagina web a Oficiului Avocatului Poporului; Ordinea de zi a ședințelor Parlamentului	Protecție Transparență Descurajare	Bugetare

Prioritatea VI.2 Protejarea drepturilor fundamentale ale avertizorilor de integritate

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

4	Revizuirea și completarea legislației pentru abilitarea Avocatului Poporului cu competența de protejare a avertizorilor de integritate	Trim.II 2017 – pentru elaborare; Trim.III 2017 – pentru adoptare	Parlamentul, Avocatul poporului, CNA	Proiect de modificare a cadrului legislativ elaborat; Lege adoptată	Pagina web a Oficiului Avocatului Poporului; Monitorul Oficial	Protecție	Bugetare
5	Asigurarea elaborării cadrului normativ secundar pentru punerea în aplicare a competenței Avocatului Poporului de protejare a avertizorilor de integritate	Trim.IV 2017	Avocatul Poporului	Cadrul normativ secundar elaborat și adoptat	Pagina web a Oficiului Avocatului Poporului;	Protecție	Bugetare
6	Instruirea reprezentanților Oficiului Avocatului Poporului privind instituția avertizorilor de integritate	Trim.IV 2017 – Trim.IV 2018	Avocatului Poporului, CNA	Curriculă de instruire elaborată; Instruiri desfășurate	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Protecție	Bugetare
7	Instruirea funcționarilor publici privind instituția avertizorilor de integritate și a respectării drepturilor omului	Permanent, începând cu Trim.III 2017, cu raportare semestrială	Avocatului Poporului, CNA	Curriculă de instruire elaborată; Instruiri desfășurate	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare Protecție	Bugetare
8	Înaintarea actelor de reacționare către autoritățile publice pentru protejarea avertizorilor de integritate	Permanent, începând cu Trim.III, 2017 cu raportare semestrială	Avocatul Poporului	Avize cu recomandări, demersuri de pornire a urmăririi penale sau procedurii disciplinare, cereri de chemare în judecată ale Avocatului Poporului pentru protejarea avertizorilor de integritate; Avertizori de integritate asistați	Confirmări a instituției responsabile; Hotărâri ale instanțelor de judecată	Protecție Descurajare	Bugetare

**PLAN DE ACȚIUNI:
PILONUL VII „SECTORUL PRIVAT”**

PILON VII. SECTORUL PRIVAT

Prioritatea VII.1 Transparența sectorului privat în relațiile cu sectorul public

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
1	Asigurarea accesului public la Registrul de stat al persoanelor juridice, actualizat permanent, ce conține următoarele informații despre societățile comerciale: domeniile de activitate, numele fondatorilor, acționarilor și a beneficiarilor efectivi	Permanent, cu verificare anuală a indicatorilor de progres	MJ (Camera Înregistrării de Stat)	Registrul publicat pe web cu asigurarea accesului public; Actualizarea permanentă a Registrului	Pagina web a Camerei Înregistrării de Stat	Transparență	Bugetare
2	Organizarea consultărilor publice periodice între reprezentanții sectorului public și a mediului de afaceri cu privire la politicile și angajamentele naționale anticorupție cu impact asupra activității economice	Permanent, cu verificare anuală a indicatorilor de progres	CNA, CCI, ME	Cel puțin 8 consultări publice organizate cu reprezentanții businessului mare, mic și mijlociu; recomandări și soluții identificate	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților	Transparență etică	Bugetare
3	Reglementarea condițiilor de contractare și sursele de finanțare pentru serviciile de publicitate contractate de la radio-difuzori	Trim.I 2018 – pentru întocmirea studiului; Trim.III 2018 – pentru elaborarea proiectului de lege; Trim.I 2019 pentru adoptarea legii	Consiliul Concurenței	Studiu privind structura pieței serviciilor de publicitate oferite de instituțiile mass-media din Moldova; recomandări și soluții identificate; proiect pentru modificarea și completarea Legii nr. 1227–XIII din 27.06.1997 cu privire la publicitate elaborat și adoptat	Pagina web a Consiliului Concurenței; Monitorul Oficial	Transparență etică	Bugetare

Prioritatea VII.2 Integritatea în activitatea întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
-----	----------	-----------------------	-------------------------	----------------------	---------------------	--------------------	--------------------

4	Evaluarea riscurilor de corupție în legislația și activitatea întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală în baza unui eșantion reprezentativ și elaborarea modelelor registrului riscurilor de corupție și, după caz, a planurilor de integritate	Trim.II 2017 – Trim.III 2018	CNA, ME, entitățile publice care controlează întreprinderi de stat / municipale	Studiu privind riscurile de corupție în legislația și activitatea întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală publicat pe pagina web a CNA; Rapoartele de evaluare publicate; Cel puțin 2 dezbateri publice organizate	Pagina web a CNA	Descurajare	Bugetare
5	Instruirea managementului întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală cu privire la ținerea registrelor riscurilor de corupție, întocmirea planurilor de integritate și a monitorizării implementării acestora	Trim.II 2017, Trim.IV 2018	CNA	Numărul instruirilor și a conducătorilor instruiți. Numărul solicitărilor de instruire cu privire la managementul riscurilor de corupție și întocmirea planurilor de integritate.	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare etică Transparență	Bugetare
6	Monitorizarea adoptării și implementării măsurilor din registrele riscurilor de corupție și/sau a planurilor de integritate pentru întreprinderile cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală	Începând cu Trim.I 2019 – permanent, cu verificare anuală a indicatorilor de progres	CNA, ME, entitățile publice care controlează întreprinderi de stat / municipale	Registrele de riscurilor de corupție și/sau a planurile de integritate întreprinderilor de stat/municipale aprobate; rapoartele privind implementarea măsurilor din registrele de riscuri și/sau planuri de integritate publicate pe pagina web a întreprinderilor de stat/municipale sau a entităților publice care le controlează	Paginile web ale instituțiilor responsabile	etică Descurajare	Bugetare
7	Elaborarea și adoptarea proiectelor de modificare și completare a legislației pentru înlăturarea vulnerabilităților de corupție de ordin legislativ din activitatea întreprinderilor cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală	Trim.IV 2018 – pentru elaborare Trim.I 2019 – pentru adoptare	ME, CNA, după caz, Parlamentul sau Guvernul	Proiect de lege și/sau de hotărâre de Guvern elaborate și adoptate	Monitorul Oficial	etică Descurajare	Bugetare

8	Efectuarea periodică a auditului de performanță și a inspectărilor financiare la întreprinderile cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală	Permanent, cu verificare anuală a indicatorilor de progres	CC, MF, entitățile publice care controlează întreprinderi cu cotă integrală sau majoritară de stat / municipală	Numărul controalelor CC și rezultatele lor; Rapoarte Curții de conturi publicate pe pagina web; Recomandările Curții de conturi implementate; Alte rapoarte audit efectuate și publicate; Numărul inspectărilor financiare	Pagina web a CC	Descurajare Transparență	Bugetare
---	--	--	---	--	-----------------	-----------------------------	----------

Prioritatea VII.3 Etica afacerilor

Nr.	Acțiunea	Termenul de realizare	Instituția responsabilă	Indicator de progres	Sursa de verificare	Obiectiv corelativ	Sursa de finanțare
9	Elaborarea și promovarea codului-model de etică în afaceri și guvernare corporativă pentru societățile comerciale, pentru asigurarea exercitării corecte a activităților economice, pentru a preveni conflictele de interese și pentru a încuraja aplicarea bunelor practici comerciale de către întreprinderi între ele, precum și în relațiile cu statul	Trim.III 2018, pentru elaborarea codurilor, începând cu Trim.II 2018 – permanent, cu verificarea anuală a indicatorilor de progres	CNPF, ME, CCI, CNA, ANI	Modele de coduri de etică în afaceri elaborate; Cel puțin 25% din societățile pe acțiuni și cel puțin 75% din întreprinderile cu cotă integrală sau majoritară de stat/municipală au adoptat coduri de etică	Paginile web ale instituțiilor responsabile	Etică Descurajare	Bugetare
10	Identificarea stimulentele legale de promovare a implementării codurilor de etică în afaceri și a guvernării corporative, de prevenire a corupției și de asigurare a integrității angajaților	Trim.IV 2017	CNPF, CCI, MF, CNA, ANI	Studiu privind stimulentele legale ale societăților comerciale elaborat și publicat Dezbateri publice a studiului asigurată	Paginile web ale instituțiilor responsabile	Etică Descurajare	Bugetare
11	Îmbunătățirea legislației în domeniul filantropiei și sponsorizărilor pentru a asigura transparența în actele de caritate ale societăților comerciale, pentru evitarea conflictelor de interese și asigurarea utilizării donațiilor în scopurile propuse	Trim.IV 2017	MF, ANI, Parlamentul	Proiecte acte normative elaborate și prezentate spre examinare și adoptare; Legi adoptate	Pagina web a instituțiilor responsabile; Monitorul Oficial	Transparență Etică	Bugetare

12	Diseminarea în rândul comunității de afaceri a standardelor internaționale de prevenire a corupției în sectorul privat (ISO 37001:2016 „Sisteme de management anticorupție. Cerințe și recomandări de implementare”) și a codului-model de etică în afaceri și de guvernanta corporativă	Permanent, cu verificare anuală a indicatorilor de progres	CNA, ME, CNPF, CCI, ANI	Materiale de instruire elaborate și distribuite; Instruiri desfășurate cu reprezentanții mediului de afaceri; Cel puțin 200 persoane instruite anual	Confirmări ale instituțiilor responsabile – agenda, listele participanților, evaluarea instruirilor etc.	Educare etică Transparență	Bugetare
13	Sensibilizarea publică privind importanța integrității, prevenirii și combaterii corupției în sectorul privat	Trim.III 2017 – Trim.IV 2018	CNA, ME, CNPF, CCI	Cel puțin 2 campanii de sensibilizare desfășurate; Materiale promoționale distribuite	Emisia posturilor TV și radio, postările pe rețelele de socializare, Materialele tipografice ale campaniei	Educare	Bugetare
14	Revizuirea legislației (cadastrului bunurilor imobile și a insolvențabilității) în vederea asigurării protecției cetățenilor care investesc în proiecte de construcție a blocurilor locative împotriva fraudelor	Trim.III 2017 – pentru elaborare; Trim.I 2018 – pentru adoptare	MDRC, ME, CNA	Proiect de lege elaborat; Lege privind introducerea modificărilor și completărilor adoptată	Monitorul Oficial	Descurajare Recuperare	Bugetare

LISTA ABREVIERILOR UTILIZATE ÎN PLANURILE DE ACȚIUNI

AAP	Agenția Achiziții Publice
APP	Agenția Proprietății Publice
ANI	Autoritatea Națională de Integritate
APC	Autorități publice centrale
APL	Autorități publice locale
CALM	Congresul Autorităților Locale din Moldova
CC	Curtea de Conturi
CCI	Camera de Comerț și Industrie
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CEC	Comisia Electorală Centrală
CNA	Centrul Național Anticorupție
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
CNAM	Compania Națională de Asigurări în Medicină
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CS	Cancelaria de Stat
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
CSP	Consiliul Superior al Procurorilor
GRECO	Grupul Statelor Împotriva Corupției
INJ	Institutul Național al Justiției
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
ME	Ministerul Economiei
MEd	Ministerul Educației
MF	Ministerul Finanțelor
MJ	Ministerul Justiției
MM	Ministerul Mediului
MS	Ministerul Sănătății
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PA	Procuratura Anticorupție
PG	Procuratura Generală
SFS	Serviciul Fiscal de Stat

SIS	Serviciul de Informații și Securitate
SNI	Sistemul Național de Integritate
SV	Serviciul Vamal
UA	Uniunea Avocaților

**GRILA INDICATORILOR DE EVALUARE A IMPACTULUI
STRATEGIEI NAȚIONALE DE INTEGRITATE ȘI ANTICORUPȚIE
PENTRU ANII 2017-2020**

Impactul Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020 este evaluat în vederea urmării evoluției realizării indicatorilor de impact ai fiecărui pilon, indicatorilor obiectivelor generale și ai scopului Strategiei.

Impactul se urmărește conform valorii indicatorilor calculați prin aplicarea Sondajului prevăzut în Capitolul V al Strategiei, realizat la începutul implementării și anual pe toată durata Strategiei. Sursele alternative de urmărire a impactului Strategiei și valoarea lor de referință la începutul implementării ei sînt prezentate în tabelul de mai jos.

Strategia se consideră că are impactul scontat în cazul îmbunătățirii valorii indicatorilor de impact cu 40-60% din valoarea de referință la începutul implementării Strategiei către sfîrșitul termenului prevăzut pentru implementarea ei.

Dacă pe parcursul implementării Strategiei unele dintre sursele alternative ale indicatorilor de impact modifică metodologia de calcul, dispar sau se diversifică, valoarea indicatorilor de impact se urmărește conform noii metodologii aplicate de sursele alternative, urmărirea sursei dispărute se abandonează și, după caz, se substituie cu surse alternative noi apărute relevante indicatorului corespunzător.

Nr.	Scop, obiectiv sau prioritate a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020	Surse alternative ale indicatorilor de impact	Valori de referință disponibile la începutul Strategiei, anul și scara de apreciere de la negativ la pozitiv
1	Scopul Strategiei: <i>Integritate în loc de corupție</i>	Indicele de Percepție a Corupției / Transparency International <i>Sursa: www.transparency.org</i> Factorul „Absența corupției” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală <i>Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index</i> Scorul ”Corupția” / Națiuni în tranziție / Freedom House <i>Sursa: https://freedomhouse.org/reports</i>	30 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 100</i> 0,28 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 1</i> 5,75 / 2016 <i>Scara: de la 7 pînă la 1</i>
2	Obiectivul general 1: <i>Descurajarea implicării în acte de corupție</i>	Indicele Mondial de Guvernare ”Controlul asupra corupției” / Banca Mondială <i>Sursa: http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home</i> Volumul total estimat al mitei oferite de gospodăriile casnice / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i> Ponderea persoanelor care afirmă că au dat mită / Barometrul Global al Corupției / Transparency International <i>Sursa: http://www.transparency.org/</i>	-0,88 / 2015 <i>Scara: de la -2,5 pînă la +2,5</i> 860 milioane lei / 2015 <i>Scara: nu există</i> 42% / 2015 <i>Scara: 0-100%</i>
3	Obiectivul general 2: <i>Recuperarea produselor</i>	-	-

Nr.	Scop, obiectiv sau prioritate a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020	Surse alternative ale indicatorilor de impact	Valori de referință disponibile la începutul Strategiei, anul și scara de apreciere de la negativ la pozitiv
	<i>infrafracțiunilor de corupție</i>		
4	Obiectivul general 3: <i>Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental</i>	Scorul „Integritatea Guvernului”/ Indexul Global al Libertății Economice / Heritage Foundation <i>Sursa: www.heritage.org/index/</i>	28,6% / 2017 <i>Scara: 0-100%</i>
		Clasamentul Doing Business / Banca Mondială <i>Sursa: http://www.doingbusiness.org/rankings</i>	44 / 2016 <i>Scara: 1-190 țări</i>
		Indicele 1.5. Control neguvernamental, factorul „Control asupra puterii Guvernului” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală <i>Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index</i>	0,55 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 1</i>
5	Obiectivul general 4: <i>Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției</i>	Ponderea persoanelor care s-au plîns pe cazuri de corupție, % din cei care s-au confruntat / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i>	8,5% gospodăriile casnice și 12,5 oameni de afaceri / 2015 <i>Scara: 0-100%</i>
6	Obiectivul general 5: <i>Transparența instituțiilor publice, finanțării partidelor și mass-media</i>	Scorul ”Procesul electoral” / Națiuni în tranziție / Freedom House <i>Sursa: https://freedomhouse.org/reports</i>	4,00 / 2016 <i>Scara: de la 7 pînă la 1</i>
		Factorul „Guvern deschis” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală <i>Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index</i>	0,58 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 1</i>
		Indexul Global al Libertății Presei / Reporteri Fără Frontiere <i>Sursa: https://rsf.org/en/moldova</i>	28.83 / 2016 <i>Scara: de la 100 la 0</i>
		Indicele situației mass-media din Republica Moldova / Centrul pentru Jurnalism Independent <i>Sursa: http://media-azi.md/</i>	26.66 / 2016 <i>Scara: 100-0</i>
7	Obiectivul general 6: <i>Educarea societății și a funcționarilor</i>	Ponderea gospodăriilor casnice și a oamenilor de afaceri care nu acceptă justificarea cazurilor de corupție / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i>	80,8% gospodării casnice și 81,8% oameni de afaceri / 2015 <i>Scara: 0-100%</i>
		Ponderea gospodăriilor casnice și a oamenilor de afaceri care s-au confruntat cu fenomenul corupției / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i>	24,4% gospodării casnice și 23,7% oameni de afaceri / 2015 <i>Scara: 0-100%</i>
Pilonul I. Parlamentul			
8	Indicator de impact Pilon I: <i>Încrederea în Parlament îmbunătățită considerabil</i>	Încrederea în Parlament / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice <i>Sursa: www.ipp.md</i>	6% / 2016 <i>Scara: 0-100%</i>
9	Indicator de impact Pilon I: <i>Percepția privind corupția</i>	Ponderea gospodăriilor casnice și a businessmenilor care consideră legislativul (Parlamentul) cea mai coruptă ramură a puterii / Cercetarea sociologică	35,3% gospodării casnice și 24,4% oameni de afaceri

Nr.	Scop, obiectiv sau prioritate a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020	Surse alternative ale indicatorilor de impact	Valori de referință disponibile la începutul Strategiei, anul și scara de apreciere de la negativ la pozitiv
	legislativului diminuată	Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova Sursa: www.transparency.md	/ 2015 Scara: 100-0%
		Indicele 2.4. Lipsa corupției în legislativ, factorul „Lipsa corupției” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,30 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
10	Indicator de impact Pilon I: Eficiența controlului parlamentar sporită	Indicele 1.1. Limite din partea legislativului, factorul „Control asupra puterii Guvernului” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,61 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
11	Indicator de impact Pilon I: Calitatea reglementărilor îmbunătățită	Indicele Mondial de Guvernare ”Calitatea regulatorie” / Banca Mondială Sursa: http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home	-0,05 / 2015 Scara: de la -2,5 pînă la +2,5
Pilonul II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală			
12	Indicator de impact Pilon II: Încrederea în Guvern îmbunătățită considerabil	Încrederea în Guvern / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice Sursa: www.ipp.md Factorul „Control asupra puterii Guvernului” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/ Factorul „Aplicarea reglementărilor” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index Indicele Mondial de Guvernare ”Eficiența Guvernului” / Banca Mondială Sursa: http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home	9% / 2016 Scara: 0-100% 0,43 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1 0,41 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1 -0,63 / 2015 Scara: de la -2,5 pînă la +2,5
13	Indicator de impact Pilon II: Încrederea în APC și APL îmbunătățită	Încrederea în primărie / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice Sursa: www.ipp.md Scorul ”Guvernare democratică locală” / Națiuni în tranziție / Freedom House Sursa: https://freedomhouse.org/reports	38% / 2016 Scara: 0-100% 5,75 / 2016 Scara: de la 7 pînă la 1
14	Indicator de impact Pilon II: Percepția privind corupția executivului redusă	Ponderea gospodăriilor casnice și a businessmenilor care consideră Guvernul (executivul) cea mai coruptă ramură a puterii / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova Sursa: www.transparency.md	27,9% gospodării casnice și 22,2% oameni de afaceri / 2015 Scara: 100-0%
15	Indicator de impact Pilon II: Abaterile disciplinare ale agenților publici sancționate	Indicele 1.4. Sancționarea pentru abateri disciplinare, factorul „Control asupra puterii Guvernului” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,27 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1

Nr.	Scop, obiectiv sau prioritate a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020	Surse alternative ale indicatorilor de impact	Valori de referință disponibile la începutul Strategiei, anul și scara de apreciere de la negativ la pozitiv
16	Indicator de impact Pilon II: <i>Transparența decizională și a datelor guvernamentale sporită</i>	Indicele 3.1. Publicitatea legilor și a datelor guvernamentale, factorul „Guvern deschis” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,62 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
		Indexul Global al Datelor Deschise/ Open Knowledge International Sursa: http://index.okfn.org/	51% / 2015 Scara: de la 0-100%
Pilonul III. Justiția și agenții anticorupție			
17	Indicator de impact Pilon III: <i>Încrederea în justiție, procuratură, CNA și ANI îmbunătățită considerabil</i>	Încrederea în justiție / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice Sursa: www.ipp.md	8% / 2016 Scara: 0-100%
		Încrederea în CNA / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice Sursa: www.ipp.md	12% / 2016 Scara: 0-100%
		Încrederea în Procuratura generală / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice Sursa: www.ipp.md	11% / 2016 Scara: 0-100%
18	Indicator de impact Pilon III: <i>Independența și eficiența justiției, procuraturii, CNA și ANI asigurate</i>	Scorul „Eficiența justiției” / Indexul Global al Libertății Economice / Heritage Foundation Sursa: www.heritage.org/index/	23,9 % / 2017 Scara: 0-100%
		Scorul ”Cadrul judiciar și independență” / Națiuni în tranziție / Freedom House Sursa: https://freedomhouse.org/reports	4,75 / 2016 Scara: de la 7 pînă la 1
19	Indicator de impact Pilon III: <i>Percepția privind corupția justiției redusă</i>	Indicele 2.2. Lipsa corupției în justiție, factorul „Lipsa corupției” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,25 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
		Ponderea gospodăriilor casnice și a businessmenilor care consideră Judiciarul (sistemul judecătoresc) cea mai coruptă ramură a puterii / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova Sursa: www.transparency.md	31,9% gospodării casnice și 43,5% oameni de afaceri / 2015 Scara: 100-0%
20	Indicator de impact Pilon III: <i>Lipsa corupției și a influențelor improprii din partea executivului asupra justiției</i>	Indicele 7.3. Lipsa corupției, factorul „Justiția civilă” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,23 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
		Indicele 7.4. Lipsa influenței improprii din partea guvernării, factorul „Justiția civilă” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,34 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
		Indicele 7.3. Lipsa corupției, factorul „Justiția penală” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,32 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1
		Indicele 7.4. Lipsa influenței improprii din partea guvernării, factorul „Justiția penală” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index	0,24 / 2016 Scara: de la 0 pînă la 1

Nr.	Scop, obiectiv sau prioritate a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020	Surse alternative ale indicatorilor de impact	Valori de referință disponibile la începutul Strategiei, anul și scara de apreciere de la negativ la pozitiv
Pilonul IV: Comisia Electorală centrală și partidele politice			
21	Indicator de impact Pilon IV: <i>Încrederea în Comisia Electorală Centrală îmbunătățită</i>	Încrederea în Comisia Electorală Centrală / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice <i>Sursa: www.ipp.md</i> Indicele 1.6. Tranziția legitimă a puterii, factorul „Control asupra puterii Guvernului” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală <i>Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index</i>	10% / 2016 <i>Scara: 0-100%</i> 0,46 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 1</i>
20	Indicator de impact Pilon IV: <i>Încrederea în partidele politice îmbunătățită</i>	Încrederea în partidele politice / Barometrul Opiniei Publice / Institutul de Politici Publice <i>Sursa: www.ipp.md</i>	8% / 2016 <i>Scara: 0-100%</i>
Pilonul V. Curtea de Conturi			
22	Indicator de impact Pilon V: <i>Încrederea în Curtea de Conturi îmbunătățită</i>	-	-
23	Indicator de impact Pilon V: <i>Independența auditului Curții de Conturi asigurată</i>	Indicele 1.3. Auditarea independentă, factorul „Control asupra puterii Guvernului” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală <i>Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index</i>	0,46 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 1</i>
Pilonul VI. Avocatul Poporului (Ombudsmanul)			
24	Indicator de impact Pilon VI: <i>Încrederea în Avocatul Poporului (Ombudsman) îmbunătățită</i>	-	-
25	Indicator de impact Pilon VI: <i>Respectarea drepturilor fundamentale asigurată</i>	Factorul „Drepturi fundamentale” / Indexul Statului de Drept / Proiectul Justiția Globală <i>Sursa: www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index</i>	0,58 / 2016 <i>Scara: de la 0 pînă la 1</i>
26	Indicator de impact Pilon VI: <i>Rata persoanelor care omit să denunțe corupția din motive de frică redusă</i>	Ponderea persoanelor care nu au apelat la organele de drept temîndu-se că aceasta le-ar crea doar probleme, ca motiv de neadresare / nesemnalară a cazurilor de corupție, % din cei care s-au confruntat / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i>	37,9% gospodării casnice și 51,9% oameni de afaceri/ 2015 <i>Scara: 100-0%</i>
Pilonul VII. Sectorul privat			
27	Indicator de impact Pilon VII: <i>Riscuri de corupție reduse și nivelul mitei în sectorul privat diminuat</i>	Rata oamenilor de afaceri dispuși să ofere mită / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i> Volumul total estimat al mitei oferite de oamenii de afaceri / Cercetarea sociologică Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice / Transparency International Moldova <i>Sursa: www.transparency.md</i>	64,3% / 2015 <i>Scara: 100-0%</i> 381 milioane lei / 2015 <i>Scara: nu există</i>
28	Indicator de impact Pilon VII:	Scorul „Libertatea afacerilor de corupție” / Indexul	65,9% / 2017

Nr.	Scop, obiectiv sau prioritate a Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020	Surse alternative ale indicatorilor de impact	Valori de referință disponibile la începutul Strategiei, anul și scara de apreciere de la negativ la pozitiv
	<i>Libertatea afacerilor de corupție asigurată</i>	Global al Libertății Economice / Heritage Foundation Sursa: www.heritage.org/index/	Scara: 0-100%
29	Indicator de impact Pilon VII: <i>Gradul de risc privind spălarea banilor redus</i>	Scorul „Libertatea investițiilor” / Indexul Global al Libertății Economice / Heritage Foundation Sursa: www.heritage.org/index/ Indexul Basel Anti Spălarea Banilor / Institutul Basel pentru Guvernanță Sursa: https://index.baselgovernance.org/	55 % / 2017 Scara: 0-100% 5,24 / 2016 Scara: de la 0 până la 10

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020

1. Cauzele care au condiționat elaborarea proiectului, inițiatorii proiectului

Combaterea corupției este una din prioritățile fundamentale ale programului de guvernare care prevede un spectru de măsuri complexe și bine centrate pe următoarele domenii vulnerabile: politici anticorupție, independența și eficiența instituțiilor; combaterea corupției politice, combaterea corupției în organele de drept și justiție, combaterea îmbogățirii ilicite și confiscarea produselor infracțiunilor de corupție și conexe, combaterea fraudării utilizării fondurilor externe, controlul averilor, intereselor personale și al conflictelor de interese; integritatea instituțională și servicii publice pe platforme electronice. În **Programul de guvernare 2016-2018**, Guvernul și-a asumat angajamentul de a adopta o nouă Strategie anticorupție pentru următorii 5 ani, preliminar, însă, fiind necesară o evaluare a implementării Strategiei Naționale Anticorupție (SNA 2011-2015) și a planurilor de acțiuni la aceasta (PA).

Evaluarea preliminară a precedentei Strategii anticorupție¹ prezentată în martie 2016 a stabilit următoarele:

- analiza **premiselor implementării eficiente** a SNA a arătat că nici una din premisele stabilite nu a fost asigurată. **Voința politică** nu s-a materializat în acțiuni concrete de suport în implementarea SNA, un spectru larg de acte normative nu au fost aprobate/adoptate, controlul parlamentar nu a fost exercitat. Calculată din perspectiva eficienței regulatorii, voința politică înregistrează pe o scară de la 0 la 1, un scor de **0,80** pentru ambele PA. Pentru perioada de acțiune a PA 2012-2013, autoritățile au demonstrat o mai mare voință de a asigura reglementările necesare, scorul constituind 0,82, pe când pentru 2014-2015 acest scor a fost în descreștere de 0,79. Premisa **implementării eficiente**, calculată prin aplicarea scorului de eficiență administrativă arată că la finele implementării SNA a fost înregistrat un scor de **0,81**. Astfel atât APC, cât și APL au depus eforturi pentru realizarea acțiunilor necesare de ordin administrativ și pentru a asigura implementarea eficientă a SNA. Totuși o parte din autoritățile implementatoare încă nu au renunțat la abordarea formalistă. APL au demonstrat o mai mare implicare în realizarea acțiunilor SNA din 2014, prestație care este salutară și necesită a fi menținută în continuare. Premisa **monitorizării implementării** SNA din partea grupurilor de monitorizare (GM) a fost asigurată de o manieră, relativ coerentă. GM a fost funcțional și cu suportul secretariatului asigurat de CNA, a realizat obligațiile sale derivate din SNA. **Flexibilitatea în abordare**, care este interconectată cu componenta de cercetare a SNA nu a fost plinar asigurată, fiind atestate cazuri izolate de transpunere a acesteia în activitatea autorităților implementatoare. **Acoperirea financiară** a fost una din hibeles implementării SNA, care a afectat, inclusiv procesul de planificare, prognozare a acțiunilor din ambele PA. Cele mai proeminente repercusiuni a lipsei resurselor adecvate au fost resimțite la componentele cercetare și instituțională ale SNA.
- rapoartele instituțiilor implementatoare au demonstrat un grad de **realizare cantitativă** a SNA pentru întreaga perioadă de implementare **de circa 79%**. De notat că PA pentru 2012-2013 a avut un grad de realizare mai înalt (cca 82%), comparativ cu PA pentru 2014-2015 (78%). Progresul calitativ măsurat în baza unei formule care a luat în calcul progresul cantitativ și scorurile de eficiență (*regulatorie, administrativă și financiară*) arată că acesta este, practic, înjumătățit – ceea

¹ http://www.cna.md/public/files/sna_rapoarte/evaluarea_preliminara_sna_2011-2015_03.2016.doc

ce înseamnă că **progresul calitativ** estimat al tuturor acțiunilor este **42,9%**. Impactul calitativ al acțiunilor SNA a fost afectat într-un mod consistent de 3 factori: *financiar, regulator și administrativ*. Analiza scorurilor totale a acestor factori, arată că cel mai proeminent s-a manifestat factorul regulator (*ne-adoptarea unor noi acte normative, a ajustărilor necesare la normele subordonate legilor*), fiind urmat de factorul administrativ (*ne-luarea măsurilor administrative la nivel de instituții*) și ultimul factor este cel financiar (*lipsa unor surse financiare adecvate alocate pentru realizarea acțiunilor*).

- Sinteza acțiunilor din ambele PA arată că există domenii în care au fost înregistrate **progrese cantitative și calitative**, după cum urmează:

- *activitățile de cercetare desfășurate pe parcursul implementării SNA, concluziile și recomandările studiilor au condus la modificarea practicii judiciare și, respectiv, s-a schimbat tabloul statistic al condamnărilor pentru infracțiunile de corupție (pentru detalii a se vedea capitolele 3 și 6 ale Evaluării);*

- *s-au consolidat și au fost intensificate activitățile de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul instituțiilor publice;*

- *sistemul liniilor telefonice anticorupție a început a fi aplicat plenar de majoritatea APC și APL, inclusiv au fost create registrele speciale;*

- *a fost constituită și s-a declanșat activitatea de facto a CNI, fiind înregistrate în termen scurt și unele evoluții pozitive în funcționarea acesteia (elaborarea instrucțiunilor de completare a declarațiilor, crearea portalului declarațiilor, inițierea și desfășurarea mai multor controale a declarațiilor, constatarea unui șir de conflicte de interese etc.);*

- *au sporit garanțiile materiale pentru reprezentanții autorităților-cheie în combaterea corupției (CNA, judecători);*

- *în domeniul achizițiilor publice a fost consolidat cadrul normativ;*

- *au fost modificate regulile de finanțare a partidelor politice, în vederea transparentizării acestora;*

- *se implementează pe larg instrumente și sisteme electronice în cadrul proceselor operaționale ale unui șir de instituții (PIGD – în cadrul sistemului judecătoresc, sistemul de vămire electronică – în cadrul Serviciului vamal, sistemul automatizat de supraveghere video a circulației rutiere – în cadrul Inspectoratului național de patrulare);*

- *are loc monitorizarea mai strictă a proceselor din cadrul sistemului educațional (supravegherea video a examenelor de bacalaureat, monitorizarea procesului de admitere în instituțiile de învățământ);*

- *a sporit transparența activității APC și APL, precum și a organelor de drept și sistemului judecătoresc (prin modernizarea și ordonarea paginilor web ale acestora);*

- *s-au intensificat activitățile de educație și comunicare publică (multiple instruirii pentru exponenții sectorului public, campanii de sensibilizare privind fenomenul corupției) etc.*

Printre **vulnerabilitățile** identificate în procesul de evaluare a SNA au fost enunțate următoarele:

- trenarea procesului de adoptare a SNA și a PA;

² http://www.gov.md/sites/default/files/foaie_de_parcurc_privind_agenda_de_reforme_prioritare_.pdf

- lipsa suportului financiar adecvat;
- instabilitatea politică, arhitectura complexă a SNA;
- dispersarea acțiunilor anticorupție în două documente de politici: SRSJ și SNA;
- schimbările instituționale și procedurale frecvente și contradictorii;
- planificarea defectuoasă.

În același timp, așa cum este menționat și în textul proiectului SNIA 2017-2020, **Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 112 din 2 iulie 2014, prevede *necesitatea întreprinderii unor importante reforme interne, inclusiv, prin asigurarea eficacității în lupta împotriva corupției*, îndeosebi în vederea îmbunătățirii cooperării internaționale privind combaterea corupției, precum și a asigurării unei puneri în aplicare eficiente a instrumentelor juridice internaționale relevante, cum ar fi Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției din 2003 (art. 4 lit. e) din Acord). Articolul 16 al tratatului enunțat stabilește că Părțile vor coopera în prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale, în special în partea ce ține de corupția activă și cea pasivă, atât în sectorul privat, cât și în cel public, inclusiv abuzul de funcții și traficul de influență.**

De asemenea, **Foaia de parcurs²**, asumată de autoritățile Republicii Moldova pentru executare până la finele lunii iulie 2016 a reprezentat o listă consolidată de măsuri, angajamente și termene de implementare a acțiunilor în vederea depășirii provocărilor constatate în concluziile Consiliului Uniunii Europene pentru Afaceri Externe din 15 februarie 2016 și a celor semnalate de alți parteneri de dezvoltare, răspunzând totodată așteptărilor cetățenilor Republicii Moldova. Prioritară în lista angajamentelor asumate a fost ***Consolidarea stabilității, independenței și eficacității instituțiilor ce garantează principiile democrației și statului de drept prin[...] combaterea corupției.***

Elaborarea unei noi Strategii anticorupție a fost inițiată încă la finele anului 2015 (până la extinderea până la finele anului 2016 a termenului de acțiune a SNA 2011-2015). La solicitarea CNA, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în cadrul proiectului *"Consolidarea capacităților Centrului Național Anticorupție de exercitare a funcțiilor de prevenire și analiză a corupției"*, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe a Norvegiei, a selectat un grup de experți din cadrul societății civile care urmau să elaboreze conceptul noului document strategic anticorupție, urmînd logica abordării propuse prin metodologia Transparency International Moldova la analiza sistemelor naționale de integritate (SNI). O primă versiune a documentului a fost prezentată în cadrul Conferinței naționale anticorupție din decembrie 2015. Odată cu extinderea termenului de aplicare a SNA până la finele anului 2016, conceptul propus în decembrie 2015 a fost revizuit și actualizat conform evoluțiilor legislative și instituționale produse pe parcursul anului 2016. Prezentul proiect al SNIA a fost prezentat public în luna noiembrie 2016 și supus unui șir de runde de dezbateri cu implicarea autorităților implementatoare, societății civile și partenerilor de dezvoltare (mai multe detalii a se vedea în secțiunea 7 a acestei note informative).

2. Scopul și obiectivele proiectului

Scopul definit în textul Strategiei este: Integritate în loc de corupție.

Proiectul SNIA urmărește **șase obiective drepte**, după cum urmează:

- I. **Descurajarea implicării în acte de corupție;**
- II. **Recuperarea produselor infracțiunilor de corupție;**
- III. **Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental;**

- IV. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției;
- V. Transparența instituțiilor publice, finanțării partidelor și mass-media;
- VI. Educarea societății și a funcționarilor.

Scopul și obiectivele proiectului SNIA sunt interconectate cu **Obiectivele dezvoltării durabile (ODD) ale ONU**, această conexiune fiind reflectată și explicată pentru fiecare din ele în capitolul II al proiectului SNIA. Obiectivele au fost incluse în Agenda de Dezvoltare Durabilă – 2030 și au fost stabilite pentru a elimina sărăcia, pentru a lupta cu inegalitatea și injustiția până în anul 2030. Din perspectiva noului document anticorupție pentru Republica Moldova este important **Obiectivul 16** al Agendei de dezvoltare durabilă – 2030 care este ținut pe *Promovarea societăților pașnice și incluzive pentru dezvoltare durabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și crearea instituțiilor eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile*. În special trebuie luate în considerare măsurile prevăzute de acest obiectiv pentru: [...] reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare [...], consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate [...] (16.4); reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale (16.5); dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile (16.6.); asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile (16.7); asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale [...] (16.10) și promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă (16.b).

3. Descrierea proiectului și elementelor novatorii

Proiectul noii Strategii vine cu o abordare novatorie pe mai multe dimensiuni, în special, fiind vorba de următoarele:

- proiectul are la bază o **evaluare** multidimensională și comprehensivă a **gradului de realizare și a impactului** precedentului document strategic anticorupție – **SNA 2011-2016**, ceea ce a permis identificarea domeniilor vulnerabile, a aspectelor critice pentru implementarea eficientă a documentului, gradului de implicare a autorităților responsabile – a succeselor și eșecurilor înregistrate. Evaluarea, de asemenea, a inclus și o serie de recomandări pentru noul document de politici anticorupție, care au fost luate în considerare de către autori în procesul scrierii SNIA 2017-2020;
- proiectul SNIA este fundamentat și pe **analiza sistemului național de integritate (SNI)** desfășurată de către Transparency International Moldova, bazată pe standarde internaționale consacrate și agreeate de majoritatea țărilor lumii. Așa cum este menționat și în textul proiectului SNIA, SNI se sprijină pe instituții-piloni și sectoare ce se ridică de pe temelia societății. Disfuncționalitățile instituțiilor și sectoarelor compromit SNI și statul de drept în general, afectând bunăstarea socială. Așa fiind, Strategia fost dezvoltată pornind de la evaluarea SNI³, fiind construită pe 7 piloni de integritate;
- **noua SNIA**, cum am relatat la secțiunea precedentă a acestei note informative, **este în linie cu Obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU**, în special obiectivul 16 care țineste ”*Promovarea societăților pașnice și incluzive pentru dezvoltare durabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și crearea instituțiilor eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile*”;
- procesul de elaborare a SNIA este diferit de practicile anterioare, atunci când documentele de asemenea anvergură reprezentau, *ab initio*, viziunea autorității/autorităților responsabile de implementare și doar ulterior se proceda la consultarea lor cu reprezentanții societății civile și partenerilor de dezvoltare.

³ În anul 2015 Sistemul Național de Integritate al Republicii Moldova a fost supus unei evaluări fundamentale de către Transparency International Moldova, în conformitate cu o metodologie internațional aplicată în peste 100 de țări.

Astfel, o **primă versiune** a proiectului SNIA a fost **elaborată încă la finele anului 2015 de către un grup de experți independenți**, contractați de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în cadrul proiectului "Consolidarea capacităților Centrului Național Anticorupție de exercitare a funcțiilor de prevenire și analiză a corupției", finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe a Norvegiei;

- unul din principalele elemente novatorii a proiectului SNIA este că, în raport cu documentele strategice precedente, **proiectul se concentrează pe aspectele de implementare** și mai puțin pe partea legată de modificarea cadrului normativ. Autorii proiectului SNIA 2017-2020 au pornit de la premisa suficienței cadrului normativ, accentul urmînd a fi pus pe partea de implementare a prevederilor legale existente și celor aflate în faza avansată de promovare (înregistrate în Parlament, adoptate în I lectură);

- pentru a evita una din vulnerabilitățile atestate în procesul de evaluare a precedentei SNA, actualul document de politici se propune a fi **adoptat concomitent cu planul de acțiuni** pentru realizare, astfel fiind înlăturat din start decalajul temporal dintre adoptarea SNIA și a planului de acțiuni;

- procedurile de raportare și monitorizare a SNIA prevăd expres oportunitatea **implicării societății civile prin redactarea și furnizarea unor rapoarte alternative de monitorizare și evaluare**, urmînd ca acestea să fie audiate și publicate alături de rapoartele autorităților;

- spre deosebire de documentele strategice anticorupție anterioare, prezenta SNIA este însoțită de **calculul costurilor**, necesare pentru implementarea eficientă și care permite o prognoză adecvată a resurselor care vor fi necesare pe parcursul implementării și sursa acestor costuri: bugetare sau extrabugetare.

Structural proiectul SNIA a fost redactat potrivit cerințelor față de documentele de politici, stabilite în HG nr. 33 din 11 ianuarie 2007.

Astfel, proiectul SNIA conține 5 capitole, după cum urmează:

I. Descrierea situației

II. Scopul, obiectivele generale și specifice

III. Pilonii de integritate: definirea problemelor, măsuri pentru atingerea obiectivelor, costuri, impact și indicatori

IV. Premisele implementării eficiente

V. Procedurile de raportare și monitorizare

Capitolul I. Descrierea situației

Prevederile capitolului conțin o trecere în revistă a condițiilor care au stat la baza elaborării documentului, precum și a principalelor constatări ale evaluării precedentei SNA, inclusiv analiza evoluției indicatorilor de bază naționali și internaționali care reflectă starea de lucruri privind eforturile de prevenire, combatere a corupției și instaurarea climatului de integritate. În același timp, sînt invocate și tendințele mondiale în abordarea fenomenului corupției și schimbarea paradigmei: de la anticorupție spre crearea și consolidarea în societate a climatului de integritate, cel mai relevante în acest sens fiind Obiectivele de dezvoltare durabilă, elaborate la nivelul ONU.

Capitolul II. Scopul și obiectivele generale și specifice

Scopul definit în textul Strategiei este: **Integritate în loc de corupție**. Așa cum a fost menționat mai sus, proiectul SNIA urmărește șase obiective drepte, orientate spre: descurajare, recuperare, etică, protecție, transparență și educare, fiecare din acestea fiind urmate de explicații concludente și relatarea sintetică a măsurilor care trebuie întreprinse de autorități pentru atingerea obiectivelor și scopului SNIA.

Capitolul III. Pilonii de integritate: definirea problemelor, măsuri pentru atingerea obiectivelor, costuri, impact și indicatori

Capitolul III reprezintă chintesența noii Strategii și abordează un set de aspecte fundamentale pentru cei 7 piloni de integritate deduși din SNI:

- I. Parlamentul**
- II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală**
- III. Justiția și agențiile anticorupție**
- IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice**
- V. Curtea de Conturi**
- VI. Avocatul Poporului**
- VII. Sectorul privat**

Pentru fiecare Pilon al Strategiei sînt descrise problemele, țintele specifice ale obiectivului 16 de dezvoltare durabilă ale ONU relevante pilonului, obiectivele pilonilor, indicatorii de impact, prioritățile pentru depășirea problemelor, rezultatele scontate, indicatorii de rezultat și evaluarea costurilor implementării priorităților fiecărui pilon.

Descrierea problemelor per fiecare pilon a fost dedusă din sondajele și evaluările naționale și internaționale, cel mai frecvent fiind utilizate datele Barometrului Opiniei Publice (BOP), Barometrului Global al Corupției (BGC –TI), Indicatorii Mondiali de Guvernare, Freedom House (Nation in tranzit) etc. Problemele relevate vizează cele mai presante aspecte ale activității autorităților din perspectiva integrității și eficienței lor.

Fiecare din piloni are definite **obiective specifice** care urmează a fi atinse, după cum urmează:

I. Parlamentul

Obiectivul pilonului I: Asigurarea conduitei etice a deputaților, valorificarea rolului anticorupție a Parlamentului, sporirea transparenței procesului legislativ și a activității parlamentarilor

II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală

Obiectivul pilonului II: Dezvoltarea integrității, responsabilității, transparenței și rezistenței la riscurile de corupție ale agenților publici, membrilor Guvernului și a aleșilor locali

III. Justiția și agențiile anticorupție

Obiectivul pilonului III: Sporirea prestației justiției și agențiilor anticorupție în prevenirea, combaterea și sancționarea faptelor de corupție, îmbunătățirea mecanismului de recuperare a activelor și asigurarea despăgubirii persoanelor prejudiciate de corupție.

IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice

Obiectivul pilonului IV: Creșterea integrității politice și consolidarea controlului asupra finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

V. Curtea de Conturi

Obiectivul pilonului V: Consolidarea capacităților Curții de Conturi de prevenire a corupției în domeniul administrării resurselor financiare și a utilizării patrimoniului public, precum și a asistenței financiare externe.

VI. Avocatul Poporului

Obiectivul pilonului VI: Dezvoltarea funcțiilor Ombudsmanului de prevenire a corupției prin responsabilizarea instituțiilor publice de respectarea drepturilor omului și asigurarea protecției avertizorilor de integritate.

VII. Sectorul privat

Obiectivul pilonului VII: Promovarea unui mediu de afaceri concurențial, corect, bazat pe standarde de integritate corporativă, asigurarea transparenței și profesionalismului în interacțiunea cu sectorul public;

Indicatorii de impact stabiliți pentru piloni se concentrează cu precădere pe aspecte legate de: nivelul de încredere, percepțiile despre corupție în cadrul instituțiilor, calitatea reglementărilor, experiențele persoanelor în contact cu autoritățile publice, nivelul de implementare a recomandărilor autorităților (Curtea de Conturi, Ombudsmanul), libertatea afacerilor de corupție, reducerea riscurilor de spălare a banilor (sectorul privat), transparența activității etc. **Anexa nr. 3** la hotărîrea Parlamentului prin care urmează a fi aprobate SNIA și Planurile de acțiuni la aceasta conține **Grila de evaluare a impactului SNIA**, care va fi evaluat în vederea urmăririi evoluției realizării indicatorilor de impact ai fiecărui pilon, indicatorilor, obiectivelor generale și ai scopului Strategiei. Impactul se va urmări conform valorii indicatorilor calculați prin aplicarea Sondajului prevăzut în Capitolul V al Strategiei, realizat la începutul implementării și anual pe toată durata Strategiei. Sursele alternative de urmărire a impactului Strategiei sînt, în principal următoarele: Indicele de Percepție a Corupției (TI); Indicii Mondiali de Guvernare (Banca Mondială); Cercetarea sociologică TI Moldova "Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice"; Barometrul Global al Corupției (TI); Indexul Global al Libertății Economice (Heritage Foundation); Clasamentul Doing Business (Banca Mondială); Indexul Statului de Drept (Proiectul Justiția Globală"; BOP; Națiuni în tranziție (Freedom House) etc.

Prioritățile pilonilor SNIA au fost definite în conexiune cu problemele identificate, fundamentale fiind următoarele preocupări: transparența, etica, integritatea, controlul, eficiența și responsabilitatea actorilor vizați în textul SNIA.

Rezultatele scontate au fost stabilite prin raportarea lor la prioritățile fiecărui pilon, iar **indicatorii de rezultat** definiți trebuie să demonstreze atingerea acestora (ca regulă generală, indicatorii respectivi vor fi deduși din rapoartele de activitate (interne) ale autorităților, rapoartele (externe) de monitorizare ale societății civile și partenerilor de dezvoltare, sondajele și evaluările dezvoltate la nivel național și internațional etc.

Măsurile/acțiunile concrete prin care urmează a fi implementate prioritățile fiecărui pilon sunt incluse în **Planurile de acțiuni pentru perioada 2017-2020 (Anexa nr. 2 la hotărîrea Parlamentului)**, care la fel conține indicatorii de rezultat per fiecare acțiune.

Capitolul IV. Premisele implementării eficiente

Evaluarea SNA 2011-2016 a arătat că nici una din premisele anterior stabilite, prin urmare prezentul proiect de document strategic invocă un set de premise imperativ necesare pentru implementarea eficientă a SNIA. În special, trebuie luate în considerare următoarele precondiții necesare:

- Stabilitatea și voința politică;
- Asigurarea financiară;
- Asumarea răspunderii din partea instituțiilor-pilon;
- Control public, monitorizare independentă și imparțială (accentul fiind pus pe contribuția consistentă a societății civile și mass-media);
- Abordări complementare și evitarea dublărilor

Neasigurarea cel puțin a uneia din precondițiile fixate riscă să afecteze de o manieră considerabilă și consistentă eficiența implementării SNIA și atingerii scopului și obiectivelor acesteia.

Capitolul V. Procedurile de raportare și monitorizare

În cadrul acestui capitol este stabilită procedura raportării și monitorizării implementării SNIA, stabilindu-se că vor fi create 3 grupuri de monitorizare (GM) după cum urmează:

- **Grupul de monitorizare 1** – responsabil de pilonii: I. Parlamentul și IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice.
- **Grupul de monitorizare 2** – responsabil de pilonii: II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală și VII. Sectorul privat.
- **Grupul de monitorizare 3** – responsabil de pilonii: III. Justiție și agențiile anticorupție, V. Curtea de Conturi și VI. Avocatul Poporului (Ombudsmanul).

În dependență de specializarea/specificul fiecărui GM în componența acestuia vor fi incluși reprezentanții instituțiilor implementatoare, precum și reprezentanții societății civile. Reprezentanții societății civile vor fi desemnați în cadrul grupurilor de monitorizare de către Consiliul ONG și Alianța Anticorupție conform criteriilor de: competență în domeniul de activitate al instituțiilor-piloni monitorizate de grupul respectiv de monitorizare; lipsa intereselor personale în raport cu instituțiilor-piloni monitorizate de grupul respectiv de monitorizare; transparență a finanțării și a activităților desfășurate de organizația neguvernamentală din care face parte; disponibilitate de participare la ședințele grupurilor de monitorizare.

Se propune ca **ședințele GM** să fie organizate de 6 ori pe ani (2 ședințe bianuale per fiecare pilon) în cadrul cărora vor fi audiate public progresele și dificultățile în implementarea acțiunilor scadente planificate conform Strategiei. Ședințele Grupurilor de Monitorizare vor fi găzduite de una dintre instituțiile-piloni de care este responsabil Grupul respectiv. Ședințele sînt prezidate din oficiu de către conducerea instituției-gazdă. Între ședințele Grupului de Monitorizare, conducătorul instituției care a găzduit ultima ședință se consideră președintele Grupului respectiv, pînă la următoarea ședință găzduită de o altă instituție din cadrul pilonilor monitorizați de Grup.

Secretariatul GM va fi asigurat de CNA, care va desemna o structură specializată în acest sens și care va fi responsabil de ținerea evidenței membrilor grupurilor de monitorizare; organizarea ședințelor GM; întocmirea proceselor-verbale ale ședințelor și hotărîrilor GM; colectarea, stocarea și sintetizarea informațiilor prezentate de instituțiile implementatoare; elaborarea rapoartelor semestriale și anuale ale GM privind implementarea acțiunilor planificate pentru fiecare dintre pilonii Strategiei; elaborarea proiectelor rapoartelor anuale privind implementarea Strategiei etc.

Rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei vor fi întocmite de Secretariat cu cel puțin 2 săptămîni înainte de ședințele grupurilor de monitorizare la care sînt audiate public și urmează să conțină: rezumat executiv al principalelor constatări ale raportului; descrierea progresului instituțiilor responsabile de realizarea acțiunilor scadente și atingerea indicatorilor de progres – conform pilonilor la care se referă raportul; aprecierea progresului cantitativ în vederea realizării rezultatelor scontate și a indicatorilor de rezultat ai priorităților – conform pilonilor la care se referă raportul; descrierea riscurilor în activitatea instituțiilor responsabile care pot duce la tergiversări în implementarea acțiunilor care nu au ajuns la scadență; concluzii și recomandări.

Raportul de evaluare finală a implementării Strategiei va fi întocmit de Secretariat și se va completa de către un evaluator extern independent, care va da o apreciere proprie a constatărilor, pornind de la rapoartele alternative ale societății civile, alte evaluări și aprecieri naționale și internaționale relevante. Evaluatorul extern independent va fi selectat în baza unui concurs public anunțat de Parlament. Raportul de evaluare finală a implementării Strategiei va fi audiat în plenul Parlamentului.

Sondajul de urmărire a impactului Strategiei va fi realizat de către Secretariat la începutul implementării Strategiei pentru a fixa valorile inițiale ale indicatorilor de impact și anual. Constatările fiecărui sondaj se vor reflecta în rapoartele de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei.

Metodologia de efectuare a sondajului va fi determinată în rezultatul unui concurs public, organizat după intrarea în vigoare a Strategiei și este păstrată pe toată perioada implementării ei, pentru urmărirea exactă a evoluției indicatorilor de impact.

Toate informațiile privind procesele de monitorizare și evaluare a implementării SNIA vor fi publice și vor fi plasate pe pagina web a CNA, precum și a instituțiilor implementatoare.

Anexa 2 a proiectului conține Planurile de acțiuni pentru toți cei 7 Piloni ai Strategiei:

- I. Parlamentul – 15 acțiuni
- II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală – 37 acțiuni
- III. Justiția și agențiile anticorupție – 37 acțiuni
- IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice – 12 acțiuni
- V. Curtea de Conturi – 8 acțiuni
- VI. Avocatul Poporului – 8 acțiuni
- VII. Sectorul privat – 14 acțiuni

Dintre cele 131 acțiuni planificate, 40 acțiuni urmează a fi implementate permanent, iar 91 acțiuni urmează a fi implementate etapizat, astfel 63 acțiuni urmează a fi realizate începând cu trimestrul II al anului 2017, 73 în anul 2018, 27 în anul 2019 și 31 în anul 2020.

4. Impactul proiectului asupra prevenirii/combaterii corupției și criminalității

Scopul și obiectivele SNIA 2017-2020 ținesc anume prevenirea și combaterea corupției prin acțiunile programate pentru o perioadă de 4 ani. Așa cum este prevăzut pentru fiecare pilon, asigurarea punerii în practică urmează să contribuie la: consolidarea agențiilor anticorupție și justiției, țintirea sectoarelor vulnerabile la corupție, controlul sporit a surselor de finanțare a partidelor; recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție, asigurarea despăgubirii victimelor corupției, compensarea prejudiciilor aduse intereselor satului constatate de audit; implementarea standardelor de etică și integritate în activitatea parlamentară și guvernamentală, consolidarea integrității agențiilor anticorupție și justiției, dezvoltarea rigorilor de integritate în activitatea întreprinderilor de stat/municipale, etica în mediul de afaceri; asigurarea protecției avertizorilor de integritate, sporirea transparenței procesului decizional, controlul parlamentar asupra implementării legilor etc.

Indicatorii de impact a noului document anticorupție au fost stabiliți pentru fiecare pilon și vor fi urmăriți în dinamică, inclusiv prin realizarea sondajului de către Secretariatul grupurilor de monitorizare.

6. Cuantumul mijloacelor bugetare necesare pentru implementarea proiectului.

Pentru implementarea Planurilor de Acțiuni ale SNIA pe anii 2017-2020 este nevoie de **909.629.670 lei**, inclusiv pentru anul 2017 sunt necesari **174.604.467 lei**, pentru anul 2018 – **236.046.839 lei**, pentru anul 2019 – **224.609.260 lei** și pentru anul 2020 sunt necesari **225.497.104 lei**.

Sursele de finanțare ale acțiunilor Strategiei sunt prevăzute în limita alocațiilor de la bugetul de stat pentru instituțiile responsabile de implementare și cele care urmează să fie alocate în anii 2018-2020, precum și cele oferite de donatorii externi (Proiectul PNUD susținut de Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei „Susținerea capacităților de prevenire și analitice ale CNA” pentru acțiunile indicate în planurile de acțiuni și pentru realizarea Sondajului Strategiei, conform procedurilor de monitorizare prevăzute în Capitolul V al Strategiei, Proiectul Băncii Mondiale pentru acțiunea referitoare la platforma de depunere on-line a declarațiilor cu privire la venituri și interese).

Resurse disponibile

Respectiv, pentru anul 2017 cele mai importante categorii de cheltuieli sunt legate de consolidarea instituțională și funcționare a Procuraturii Anticorupție, Autorității Naționale de Integritate și Centrul Național Anticorupție în volum de circa **157.050.100 lei** (90% din totalul necesar pentru 2017), restul acțiunilor urmează a fi acoperite în limita mijloacelor alocate fiecărei instituții responsabile, precum și din proiectele de asistență externă de care beneficiază acestea.

Resurse necesare

Pentru a asigura implementarea în perioada anilor 2018-2020, este necesară alocarea suplimentară la bugetele instituționale ale responsabililor de realizare a sumei de **11.500.212 lei**.

Pentru acțiunea cu privire la alocarea resurselor suficiente funcționării Procuraturii Anticorupție, este necesară alocarea a 30% suplimentar (cca 39 mil. lei) la bugetul anual al instituției pentru acțiuni bugetare noi privind expertiza judiciară și cca 11 mil. lei întru asigurarea fondului special pentru flagrante, în urma restituirii benevole, aceste mijloace revin la buget în anul următor.

Resurse suplimentare

Reieșind din dezideratul de a asigura un impact sporit al măsurilor prevăzute de prezenta Strategie pentru anii 2017-2020, a fost calculat volumul resurselor suplimentare la alocațiile bugetare, care vor contribui la sporirea calității acțiunilor desfășurate, în volum total de **26.685.053 lei**, dintre acestea pentru anul 2017 au fost identificate acțiuni cu valoarea estimativă de implementare de **8.768.834 lei**.

Asumarea considerabilă a răspunderii financiare a statului R. Moldova pentru realizarea obiectivelor pentru implementarea Strategiei nu exclude posibilitatea oferirii unei susțineri suplimentare din partea donatorilor externi și partenerilor de dezvoltare. Implicarea acestora – deși nu este certă la momentul promovării SNIA 2017-2020 – poate contribui esențial la o implementare mai calitativă a unor acțiuni prevăzute, la întocmirea planurilor sectoriale anticorupție, precum și la susținerea eforturilor de monitorizare și raportare a implementării Strategiei în virtutea capacităților acestora de a atrage expertiză internațională valoroasă, instruire și alte forme de asistență tehnică.

Calculule detaliate pentru fiecare an și pilon pot fi oferite suplimentar.

7. Consultarea publică a proiectului, rezultatul avizării, părțile consultate

Procesul de consultare a proiectului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție a fost lansat la 28 noiembrie 2016 în cadrul unui eveniment public la care au participat reprezentanții Parlamentului Republicii Moldova, ai principalelor autorități publice vizate de SNIA, ai mediului neguvernamental și partenerilor de dezvoltare.

Ulterior acestui eveniment public și remiterea proiectului spre avizare tuturor autorităților interesate (inclusiv societății civile), a urmat un șir de runde de dezbateri pentru fiecare din pilonii Strategiei. Rundele de consultare s-au desfășurat în perioada 15-20 decembrie 2016, după cum urmează:

- I. Parlamentul – 19 decembrie
- II. Guvernul, sectorul public și administrația publică locală – 20 decembrie
- III. Justiția și agențiile anticorupție – 19, 20 decembrie
- IV. Comisia Electorală Centrală și partidele politice – 16 decembrie
- V. Curtea de Conturi – 16 decembrie
- VI. Avocatul Poporului – 15 decembrie

VII. Sectorul privat – 17 decembrie.

Trebuie notat că la ședințele de rigoare au fost invitați reprezentanții instituțiilor implementatoare, precum și reprezentanții societății civile cu vocație în domeniu.

De asemenea, au fost organizate 4 runde de consultare și în anul 2017:

- 16 februarie 2017 – consultări cu reprezentanții sectorului asociativ;
- 17 februarie 2017 – consultări cu echipa de consilieri ai Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice pentru Republica Moldova;
- 23 februarie 2017 – consultări repetate cu reprezentanții sectorului asociativ și mass-media;
- 27 februarie 2017 – consultări (2 ședințe) cu consilierii pe sectorul anticorupție ai Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice pentru Republica Moldova;

În cadrul ședințelor de consultare au fost operate în total 664 modificări la Planurile de acțiuni pentru pilonii de integritate și la textul Strategiei.

Adițional, în cadrul procesului de avizare, au fost recepționate 354 obiecții și propuneri, dintre care 277 (78%) au fost acceptate integral sau parțial, iar 78 (22%) nu au fost acceptate.

8. Acțiuni ulterioare adoptării proiectului

Adoptarea proiectului presupune întreprinderea următoarelor acțiuni ulterioare:

- Desemnarea structurii specializare în cadrul CNA care va asigura Secretariatul GM;
- Desemnarea reprezentanților societății civile în cadrul GM;
- Desemnarea reprezentanților partidelor extraparlamentare în GM I;
- Desemnarea și stabilirea componenței nominale a GM: I, II și III;
- Stabilirea orarului ședințelor GM și a instituției-gazdă pentru prima ședință a GM respectiv;
- Demararea concursului pentru selectarea companiei care va elabora Metodologia de efectuare a Sondajului de urmărire a impactului Strategiei.

**Director adjunct al Centrului
Național Anticorupție**

Cristina ȚĂRNĂ